

**T.C.
İSTANBUL OKAN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

**GELİRLER VE GELİR ARTTIRICI İNOVATİF
YAKLAŞIMLAR:
İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ÖRNEĞİ**

Fatma ALBAY

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
İŞLETME ANA BİLİM DALI
MUHASEBE VE DENETİM PROGRAMI**

**DANIŞMAN
DR. ÖĞR. ÜYESİ Hakkı SAĞLAM**

İSTANBUL, Ocak 2022

**T.C.
İSTANBUL OKAN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

**GELİRLER VE GELİR ARTTIRICI İNOVATİF
YAKLAŞIMLAR:
İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ÖRNEĞİ**

**Fatma ALBAY
(182008102)**

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
İŞLETME ANA BİLİM DALI
MUHASEBE VE DENETİM PROGRAMI**

**DANIŞMAN
DR. ÖĞR. ÜYESİ Hakkı SAĞLAM**

İSTANBUL, Ocak 2022

T.C.
İSTANBUL OKAN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZİ
İŞLETME ANA BİLİM DALI
MUHASEBE VE DENETİM PROGRAMI

Fatma ALBAY
(182008102)

GELİRLER VE GELİR ARTTIRICI İNOVATİF
YAKLAŞIMLAR:
İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ÖRNEĞİ

Tezin Enstitüye Teslim Edildiği Tarih:

Tezin Savunulduğu Tarih:18.01.2022

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Hakkı SAĞLAM .....

Diğer Jüri Üyeleri: 1-Dr. Öğr. Üyesi Hakkı SAĞLAM.....

(İstanbul Rumeli Üniversitesi)

2-Prof. Dr. Hakan TAŞTAN.....

(T.C. Kırklareli Üniversitesi)

3-Doç. Dr. Hüseyin MERT.....

(İstanbul Okan Üniversitesi)

İSTANBUL, Ocak 2022

ÖZET

GELİRLER VE GELİR ARTTIRICI İNOVATİF YAKLAŞIMLAR: İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ÖRNEĞİ

1984 yılında kurulan ve 37 yıl bir geçmişe sahip olan İstanbul Büyükşehir Belediyesi Türkiye’de kurulan ilk üç büyükşehir belediyesinden birisidir. Gerek nüfus ve gerekse gelir ve harcama büyüklüğü bakımından diğer büyükşehir belediyelerinden ayrılmaktadır.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi’nin sürdürdüğü politikayı ilerletebilmesi, topluma daha olanaklı şartlar sunması, istihdam yaratması, oluşabilecek olağan veya olağanüstü sorunlara karşı – Covid-19 Pandemisinde de olduğu gibi önlemler alınabilmesi için gelirin hukuki dayanağı ve elde edilmesi önemlidir. Elde edilen gelirler diğer kuruluşlarda olduğu gibi İstanbul Büyükşehir Belediyesi’nde de gerekli hizmetin sağlanabilmesi için fon olarak kullanılır. Ancak yaşadığımız zaman diliminde, gelişen teknoloji, küreselleşen dünyada ve bunlara bağlı olarak değişen toplum ihtiyaçlarında mahalli özerkimiz olan belediyeler gelir anlamında hem geride kalmakta hem de yeterli fonu sağlayamamaktadır. Tüm bu nedenlere bağlı olarak gelir artırımına ilişkin çalışmalara bir an önce başlanmalı aksi durumlarda sağlanan fon yetersiz kalmaya ve aynı sorunlar büyüyerek daha da büyük sorunlara yol açmaya devam edecektir. Günümüz Türkiye’sinde Covid-19 Pandemisinde de gördüğümüz üzere olağanüstü durumlara hazırlıklı olmayan bir yapı mevcuttur. Bu yapıda ortaya çıkan sorunlarda olduğu gibi bir an önce gerekli önlemler alınarak temkinli bir şekilde ilerlenmelidir.

Bu çalışma da İstanbul Büyükşehir Belediyesi’nin gelirleri incelenmiş ve gelirleri analiz edilmiştir. Gelirlerin analizinde gelir artırımını hususunda sorunlar gözlemlenmiş ve bunlara çözüm önerilerinde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Belediye Gelirleri, Mali Özerklik, Gelir Artırımı.

Tarih:18.01.2022

ABSTRACT

INCOMES AND INCOME ENCHANCING INNOVATIVE APPROACHES: EXAMPLE OF ISTANBUL METROPOLITAN MUNICIPALITY

Istanbul Metropolitan Municipality, which was founded in 1984, is one of the first three metropolitan municipalities established in Turkey with a history of 37 years. It has separated from other metropolitan municipalities in terms of population and income and expenditure size.

Income generation and legal basis of the income is very important for Istanbul Metropolitan Municipality to advance its policy, to offer better conditions to the community, to create jobs, to take precautions the usual or extraordinary problems that may occur — as in the Covid-19 Pandemic.

All the income is used as funds to provide the necessary service in Istanbul Metropolitan Municipality as in other organizations. However, in today's world we live in, our local autonomous municipalities are insufficient both fund-raising and income generation with the developing technology, globalized world, and also the changing societal needs.

Depending on all these reasons, income increasing studies must be done, otherwise fund-raise still will be insufficient, and the problems will continue to grow and eventually cause even more problems.

As we have seen in today's Turkey also in the Covid-19 Pandemic, there is a structure that is not ready for extraordinary situations. All the necessary measures should be taken care of as soon as possible while proceeding cautiously as with the problems that arise in this structure.

In this study, the income of the Istanbul Metropolitan Municipality has been analyzed. While analyzing the income, the problems about income increase have been observed and solution recommendations have been expressed.

Keywords: Municipality Revenues, Financial Autonomy, Income Increase.

Tarih:18.01.2022

İÇİNDEKİLER

	<u>SAYFA NO</u>
ÖZET	4
ABSTRACT	5
İÇİNDEKİLER.....	6
TABLolar.....	10
KISALTMALAR	11
GİRİŞ.....	12

BİRİNCİ BÖLÜM BELEDİYE GELİRLERİ

1.1.BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ GELİR VE SORUMLULUKLARI.....	15
1.1.1.Öz Gelirler	18
1.1.1.1.Vergiler	18
1.1.1.2.İlan ve Reklam Vergisi	18
1.1.1.3.Eğlence Vergisi	18
1.1.1.4.Haberleşme Vergisi	19
1.1.1.5.Elektrik ve Havagazı Tüketim Vergisi	20
1.1.1.6.Yangın Sigortası Vergisi	20
1.1.1.7.Çevre Temizlik Vergisi	20
1.1.1.8.Emlak Vergisi	20
1.1.2.HARÇLAR.....	21
1.1.2.1.İşgal Harcı.....	21
1.1.2.2.Tatil Günlerinde Çalışma Ruhsatı Harcı	21
1.1.2.3. Kaynak Suları Harcı	21

1.1.2.4. Hayvan Kesimi Muayene ve Denetleme Harcı.....	22
1.1.2.5. Ölçü ve Tartı Aletleri Muayene Harcı	22
1.1.2.6. Bina Harcı.....	22
1.1.2.7. Kayıt ve Ruhsat Harcı	22
1.1.2.8. İmar ile İlgili Harçlar.....	23
1.1.2.9. İşyeri Açma İzni Harcı	23
1.1.2.10. Muayene, Ruhsat ve Rapor Harcı	23
1.1.2.11. Sağlık Belgesi Harcı.....	24
1.1.3. HARCAMA KATILMA PAYLARI.....	24
1.1.3.1. Yol Harcamalarına Katılma Payı	24
1.1.3.2. Kanalizasyon Harcamalarına Katılma Payı	24
1.1.3.3. Su Tesisleri Harcamalarına Katılma Payı	24
1.1.4. DEVLET GELİRLERİNDEN AYRILAN PAYLAR.....	25
1.1.5. DEVLET YARDIMLARI.....	25
1.1.6. TRANSFERLER	27
1.1.7. DİĞER GELİRLER.....	27
1.1.7.1 Borçlanma	27
1.1.7.2. Para Cezaları VE Faiz Gelirleri.....	29
1.3. BELEDİYELERDE MALİ ÖZERKLİK.....	31

İKİNCİ BÖLÜM

İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ GELİR VE GELİRE İLİŞKİN DEĞERLENDİRME

2.1. İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ GELİR KAYNAKLARI . 33

2.1.1. İstanbul Büyükşehir Belediyesi İştirakleri 34

2.1.2. İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ GELİR BÜTÇESİ SÜRECİ..... 37

2.1.3. MALİ TRANSFER SİSTEMİNE İLİŞKİN DEĞERLENDİRME...43

2.1.4. İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ GELİRLERİNE AİT MEVCUT SORUNLAR..... 44

2.1.5. İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ'NİN MEVCUT GELİRLERİNİN ARTTIRILMASI..... 47

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ GELİR VE GELİRE İLİŞKİN DEĞERLENDİRME

3.1. İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ GELİRLERİNİN ARTIRIMINA İLİŞKİN İNOVATİF YAKLAŞIMLAR 49

3.1.1. İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ DİJİTALLEŞME SONUCU GELİR ARTIŞI 49

3.1.1.1. Geleceğin Mesleklerine İlişkin Vergilendirme Yaklaşımı 51

3.1.1.2. Motorlu Taşıtlar Vergisi'nin İstanbul Büyükşehir Belediyesi'ne
Bırakılması 53

3.1.1.3. Değerli Konut Vergisinin İstanbul Büyükşehir Belediyesi'ne
Bırakılması 54

3.1.1.4. İstanbul'da Bulunan Havalimanlarından Büyükşehir Belediyesi'ne
Pay Aktarılması 55

3.1.1.5. İnternet Üzerinden Satış İşlemlerinde Belediye'ye Vergi Payı
Ayrılması 55

3.1.1.6. Karayolları Geçiş Ücretlerinin İstanbul Büyükşehir Belediyesi'ne
Bırakılması 55

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

SONUÇ 57

KAYNAKÇA 59

TABLO LİSTESİ

SAYFA NO

Tablo 1 :İştiraklerin 2020 Yılı Gelir-Gider Tablosu.....	33
Tablo 2 :2016 Yılı Gelir Bütçesi ve Gerçekleşmesi.....	38
Tablo 3 :2017 Yılı Gelir Bütçesi ve Gerçekleşmesi.....	39
Tablo 4 :2018 Yılı Gelir Bütçesi ve Gerçekleşmesi.....	40
Tablo 5 :İstanbul Büyükşehir Belediyesi (2016-2018) Artış-Azalış Yüzdeleri Tablosu.....	41
Tablo 6 : Klasik Yerel Yönetim Anlayışı ile E-Belediyecilik Uygulamalarını da İçeren Yerel Yönetim Anlayışı Karşılaştırma Tablosu.....	51

KISALTMALAR

AB : Avrupa Birliği

B.D.D.K. : Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu

BELBİM : Elektronik Para Ve  deme Hizmetleri A.Ő.

BELTUR : Büyük İstanbul Eğitim Turizm ve Sağlık Yatırımları İŞletme ve Ticaret A.Ő.

BGK : Belediye Gelirleri Kanunu

BİMTAŞ : Boğaziçi Peyzaj İnşaat Müşavirlik Teknik Hizmetler San. Tic. A.Ő.

G.B.V.G. : Genel Bütçe ve Vergi Gelirleri

İ.B.B. : İstanbul Büyükşehir Belediyesi

İGDAŞ : İstanbul Gaz ve Doğalgaz Dağıtım A.Ő.

İHE : İstanbul Halk Ekmek A.Ő.

İSBAK : İstanbul Bilişim ve Akıllı Kent Teknolojileri A.Ő.

İSFALT : Asfalt Fabrikaları Sanayi ve Ticaret A.Ő.

İSPARK : İstanbul Otopark İŞletmeleri Ticaret A.Ő.

İSPER : İstanbul Büyükşehir Belediyesi iŐtiraklerinden İstanbul Personel Yönetim A.Ő.

İSTAÇ : İstanbul  evre Yönetimi Sanayi ve Ticaret A.Ő.

İSTGÜVEN : İstanbul Güvenlik A.Ő.

İSTON : İstanbul Beton Elemanları ve Hazır Beton Fabrikaları San. ve Tic. A.Ő.

İSTTELEKOM : İstanbul Elektronik Haberleşme ve Alt Yapı Hiz. San. ve Tic. A.Ő.

İSY N : İstanbul Yönetim Yenileme A.Ő.

KİPTAŞ : İstanbul Konut İmar Plan Sanayi ve Ticaret A.Ő.

UGETAM : İstanbul Uygulamalı Gaz ve Enerji Teknolojileri Araştırma Müh. A.Ő.

V.U.K. : Vergi Usul Kanunu

T.C. : Türkiye Cumhuriyeti

GİRİŞ

Belediye, şehir sakinlerinin ihtiyaçlarını karşılamak için ve şehrin düzenini sağlamak için halk tarafından seçilen bir tüzel kişiliktir. Belediye kavramı yıllar içerisinde değişiklik göstermiştir. Belediyeler, belde sakinlerinin ihtiyaçlarını karşılamakla yükümlü olan kuruluşlardır, bu nedenle de Belediyeler üzerinde halk söz sahibidir. Belediyenin amacı; belde sakinlerine sunulacak olan yerel hizmetlerin, temizlik, aydınlatma, sosyal haklar vb. hizmetlerin yerine getirilmesi ve belde sakinlerinin ihtiyaçlarının karşılanmasıdır. Bu hizmetlerin sağlanabilmesi, ihtiyaçların karşılanabilmesi için bir fon gerekmektedir. Belediye sunduğu bu hizmetlerden dolayı oransal bir şekilde bir gelir elde etmektedir. Gelirin elde edilmesi hizmetin devamını sağlamaktadır. Günümüzde teknolojik gelişmeler, sosyal medya kullanımının artmasıyla oluşan ihtiyaçlara olan farkındalık, çoğalan nüfus ve kentleşmeye bağlı olarak ihtiyaçların gün geçtikçe artması gibi ihtiyacı oluşturan ve artıran sebepler söz konusu olmuştur. İstanbul Büyükşehir Belediye'sinin bu konular üzerindeki ihtiyaçları karşılama noktasındaki çalışmaları devam etmektedir. Ancak artan ihtiyaçların karşılanabilmesi için fon tutarının yeterli seviyeye ulaşması gerekmektedir. Belediye Gelirleri üzerine çıkarılan gelir kanunu 40 yıllık bir geçmişe sahiptir. Ancak günümüze uyarlanması ile ilgili teferruatlı ve açıklayıcı bir çalışma henüz bulunmamaktadır. Yıllar içerisinde günümüze uyarlanmak amacıyla maddeler eklenmiştir. Direkt mevzuata bakıldığında bilgi sahibi olmak isteyen bir kişi net ve detaylı bir bilgiye hemen ulaşamamaktadır.

Bu çalışmada sağlanan gelirin ihtiyaçları ne kadar karşılayabildiğinin tespit edilmesine, karşılanan ihtiyaçların fon üzerindeki etkisinin analizinin yapılmasına eğer bir eksiklik söz konusu ise buna çözüm önerilerinin sunulmasına ve belediye gelirleriyle ilgili mevcut sorunlara değinilecektir. Bunlara bağlı olarak çalışmanın amacı ise gerekli tespitlerin yapıp doğru veriyi ilgili kişilere aktarabilmektir.

İstanbul Büyükşehir Belediye'si üzerinde gerçekleştirilen bu uygulama en kalabalık ve fona en ihtiyaç duyan bir kuruluştur. Çalışmanın amacı mevcut veriler ışığında kullanıcılara doğru

veriyi sunmak ve yapılacak olan belediye gelirleri ile ilgili çalışmalara destek olmaktır. Bu kapsamda İstanbul Büyükşehir Belediyesi gelirleri üzerinde durulmuş ve bu konuda bir analiz yapılmıştır. Çalışmada birinci bölümde Türkiye mevzuat sistemi ile elde edilen öz gelirlerden bahsedilmiştir. İkinci bölümde İstanbul Büyükşehir Belediyesi Gelir ve Gelirine İlişkin değerlendirmelerden üçüncü bölümde ise gelirlere ilişkin inovatif yaklaşımlardan bahsedilerek İstanbul Büyükşehir Belediye'sinin mevcut gelir durumuna ve bu gelirler ile ilgili sorunlara değinilmiş, İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin gelir artışına yönelik öneriler sunulmuştur.

BİRİNCİ BÖLÜM

BELEDİYE GELİRLERİ

Belediye gelirleri 26.05.1981 tarihinde 2464 Kanun numarası ile yürürlüğe girmiştir. Hiçbir değişime uğramaksızın, eklenen maddeler ile günümüze kadar gelmiştir. Belediyeler, şehir sakinlerinin ortak ve yerel ihtiyaçlarının uygunluk sırasında belirlenerek bunları karşılamak üzere kurulmuş tüzel kişiliklerdir. Tanımda, modern belediye için eksik olan en önemli unsur halk iradesi, yani seçimle işbaşına gelme şartıdır. Belediye kavramının biraz daha geniş tarifini Türk belediyecilik tarihinin babası sayılan Osman Nuri Ergin, Meşrutiyet döneminde kaleme aldığı eserinde şöyle ifade etmektedir; “Menafi’-i müştereke (ortak çıkarlar) ve ihtiyacat-ı mütekaabile (karşılıklı ihtiyaçlar) ilcasıyla (gerektilme-zorlama) bir beldede ikamet eden (yerleşik) bireylerin, beldelerine dolayısıyla kendilerine ait hususları; hükümetin kanunla kararlaştırmış ve bildirmiş olduğu sınır ve yetki dairesinde, bir araya gelerek seçtikleri vekilleri vasıtasıyla ru’yet etmelerine (görmelerine) Belediye” denir.¹ Dikkat edilirse bu tanımda halkın iradesi belirleyici unsur olmaktadır. (Öztürk, A.İ., 2019, S.12)

Devlet sınırları içinde yerleşik olarak bulunan toplulukların (köy ve kasaba gibi) ortak ve yerel nitelikte bulunan ihtiyaçları karşılamak için belli bir hukuk düzeni içinde oluşturulmuş anayasal kuruluşlara Mahalli İdareler denir. (Nadaroğlu, 1998, s.3).²

İstanbul Büyükşehir Belediyesi güçlü bir geçmişe sahiptir. Vergiler yoluyla sağlanan gelirleri araştırılmış ve bu bilgiler ışığında gelirlerinin arttırılmasına yönelik çözüm önerileri sunulmuştur.

Bu bölümde belediyelerin gelir kaynakları olan öz gelirleri, harçlar, merkezi idare tarafından aktarılan pay ile sağlanan fon, borçlanma yoluyla sağlanan ve mali özerlik kavramından söz edilecektir.

¹ Osman Nuri Ergin, Mecelle-i Umur-ı Belediyeye, İBB yayını, İstanbul 1995, s.29.- emlakansiklopedisi.com

² openaccess.ogu.edu.tr:8080

1.1. BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ GELİR VE SORUMLULUKLARI

Belediyelerin halkın ihtiyaçlarını ve sosyal yaşamlarını sürdürebilmeleri için belli birtakım ihtiyaçları bulunmaktadır. Bu ihtiyaçların karşılanmasında ise belediyelerin belli başlı görev ve sorumlulukları bulunmaktadır. Bu görev ve sorumluluklar 5216 sayılı Kanun ile düzenlenmiştir. Bu bilgi ışığında belediye görev ve sorumlulukları aşağıdaki gibidir:

- Belediye sakinlerinin ihtiyaçları, yıl içerisinde yapılacak olan yatırımlar ilçe bazındaki belediyeler ile görüşülerek ortak bir karar ile yıllık hedefler belirlenir ve bunlara bağlı olarak planlar ve yatırım programlarının bütçeleri hazırlanmaktadır.
- Büyükşehir belediyesi sınırları içerisinde bulunan imar planlarını yapmak veya yaptırmak, imar planlarının yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içinde parselasyon planlarını yapmak veya yaptırmak. (Özgür ve Kösecik, 2007, S.578)
- Yapılan imar ve parselasyon planlarını ruhsatlandırmak,
- Büyükşehir belediyesi sınırları içerisinde bulunan işletilen iş yerlerinin veya işletilecek olan iş yerlerini denetlemek ve ruhsat işlemlerini gerçekleştirmek, (Özgür ve Kösecik, 2007, S.578)
- Büyükşehir ulaşım, toplu taşıma hizmetleriyle ilgili planların yapılıp, uygulanmasını sağlamak; bunlara ilişkin olarak gerekli ücret tarifelerini, güzergahlarını ve zamanlarını belirlemek. Şehir içerisindeki trafik ile ilgili düzenlemeleri yapmak, araçların parkı için gerekli yerleri tespit ederek, işletmek veya işletilmesini sağlamak,⁴
- Büyükşehir belediyesinin sınırları içerisinde bulunan meydan, cadde ve ana yolları yaptırmak bunların onarım ve bakımlarını sağlamak, bunları gerekli isim ve numaraların verilmesi için gerekli işlemleri gerçekleştirmek, (Özgür ve Kösecik, 2007, S.578)⁵
- Coğrafi açıdan şehir ile ilgili bilgi sistemlerini kurmak; çevrenin gerekli tarım alanlarının korunmasını sağlamak, çevre kirliliğine önleyecek gerekli tedbirler almak,

---

⁴ Hüseyin Özgür – Muhammet Kösecik, Yerel Yönetimler Üzerine, 2007, S.578- webdosya.csb.gov.tr

⁵ Ülkü Arıkboğa, Türkiye’de Yönetimler arası Mali İlişkiler, 2.Baskı, Orion Kitabevi, Ankara, 2019, s.49.-
www.ankara.bel.tr

oluşacak atıkların ortadan kaldırılmasını sağlamak ve bunlara ilişkin gerekli düzenlemeleri yapmak, (Özgür ve Kösecik, 2007, S.578)⁶

- Gıda sektörü ile ilgili olanlar dahil olmak üzere faaliyeti sırasında çevreye biyolojik, kimyasal yönden doğal kaynaklara zarar verebilecek maddelerin gerekli denetlemelerini yapmak ve bunlar üzerine laboratuvar kurmak veya işletilmesini sağlamak, (Özgür ve Kösecik, 2007, S.578)⁷
- Belediye sınırları içerisinde yetki dahilinde olanlarda zabıta hizmetlerini gerçekleştirmek, (Özgür ve Kösecik, 2007, S.578)⁸
- Yolcu istasyonları ve yük terminalleri, otopark gibi işletmeleri yönetmek, işletirmek veya resmi evrak teslimi yapmak (ruhsat gibi) (Özgür ve Kösecik, 2007, S.578)
- Belediye tarafından hizmet veren parklar, hayvanat bahçeleri, müzeler, spor, eğlence gibi sosyal tesislerin yönetimini sağlamak, gerekli durumlarda profesyonelleşememiş henüz çalışma aşamasında olan spor kulüplerine gerekli desteği sağlamak, müsabakalarda gerekli başarıyı göstererek dereceye giren kişilere kazandıkları dereceler bazında ödülleri vermek, gerekli durumlarda sosyal tesisler kurmak, bu tesislerin gerekli bakım onarım işlemlerinde görev almak, (Özgür ve Kösecik, 2007, S.578)
- Tarihi dokunun kültür, tabiat varlıkları ve şehrin tarihi açıdan değer taşıyan mekanların işlevlerinin korunmasını sağlamak buna bağlı olarak gerekli bakım onarım işlemlerini gerçekleştirmek, korunma durumu söz konusu olmadığında yeniden inşa etmek, (Özgür ve Kösecik, 2007, S.578)⁹
- Su ve kanalizasyon hizmetlerini ilişkin hizmetleri yürütmek, buna bağlı olarak baraj vb. tesisleri kurmak ve işletilmesini sağlamak; dere, göl veya barajların gerekli düzenlemelerini yapmak, yapılan düzenlemeler sonucunda çıkarılan suların arıtma sistemlerini kurarak ve arıtarak pazarlanmasını sağlamak,(Özgür ve Kösecik, 2007, S.578)¹⁰
- Mezarlık yerlerini tespit etmek, işletmek veya işletilmesini sağlamak, defin ile ilgili hizmetleri yürütmek,

⁶ [Kamuda Stratejik Yönetim | \(sp.gov.tr\)](http://sp.gov.tr)

⁷ [T.C. İçişleri Bakanlığı \(icisleri.gov.tr\)](http://icisleri.gov.tr)

⁸ [Ankara Büyükşehir Belediyesi :: Şeffaf, Katılımcı, Hesap Verebilir Yönetim Anlayışı.](#)

⁹ [Tarsus Belediyesi](#)

¹⁰ [HABERTÜRK Haber - Haberler, son dakika ve gündemin merkezi \(haberturk.com\)](#)

- Doğal afetlerle ilgili planlamaları il düzeyinde yapılan planlara uygun olarak ve büyükşehir ölçeğinde yapmak; gerekli durumlarda diğer afet bölgelerine araç, gereç ve malzeme desteği sağlamak; itfaiye ve acil yardım hizmetlerinin yürütülmesini sağlamak; patlayıcı ve yanıcı gibi maddelerin üretim ve depolamasına ilişkin yerleri tespit etmek, yangına ve diğer afetlere karşı alınabilecek önlemler ile ilgili konut, işyeri, eğlence yeri, fabrika ve sanayi kuruluşları ile kamu kuruluşlarının denetlemesini sağlamak, bu konuda mevzuatın gerektirdiği izin ve ruhsatları vermek, (Özgür ve Kösecik, 2007, S.578)¹¹
- Doğal afetler sonucunda afet riski yüksek olan veya can mal kaybına sebebiyet verebilecek olan binaların tahliye edilmesini sağlamak ve yıkım işlemini gerçekleştirmek. (Özgür ve Kösecik, 2007, S.578)¹²
- Yaşlılar, gençler, engelliler, çocuklar ve kadınlara yönelik sosyal ve kültürel hizmetler sunmak, bu amaca yönelik sosyal tesisler kurmak, meslek kazandırmaya yönelik kurslar açmak işletmek veya işletilmesini sağlamak, bunları yapabilmek için gerekli sivil toplum örgütleri, üniversiteler ve yüksek okullar ile iş birliği yapmak, (Özgür ve Kösecik, 2007, S.578)¹³

2005 yılında yapılan yeni düzenlemelerle belediyelere yeni birçok görev verilmiştir. Ancak aynı oranda gelirlerin artırılamadığı gözlemlenmiştir.

Belediyelerin gelirleri dört başlık altında incelenebilir.

- Belediyenin direkt olarak tahsil ettikleri öz gelirleri
- Merkezi sistem tarafından belediyelere ayrılan paylar
- Devlet tarafından gerçekleştirilen yardımları
- Diğer Gelirler (Olağanüstü Gelirler, Borçlanma) (Tortop, 2014, S.345)¹⁴

¹¹ [T.C. İçişleri Bakanlığı \(icisleri.gov.tr\)](http://www.icisleri.gov.tr)

¹² www.ataturkuni.net

¹³ www.ataturkuni.net

¹⁴ [Tercihini Yap - Taban Puanlar, Başarı Sıralamaları, KPSS Atama Puanları,](#)

1.1.1. ÖZ GELİRLER

Yerel yönetimlerin merkezi idareye bağlı olmadan direkt olarak elde ettiği gelirleri ifade eder. Diğer bir tanımla ise “yerel yönetimlerin kontrol yetkisine kanunların belirttiği ölçüde sahip olmak”¹⁵ şeklinde ifade edilmektedir.

Merkez tarafından gerçekleştirilen belediyeye sağladıkları bütçe gelirlerinden aldığı vergi üzerinden alınan payları ile yurtdışı ve yurtiçi kurumlar tarafından alınan paylar, kuruluş ve kişilerden alınan her türlü yardım ve bağışlar dışında kalan diğer tüm gelirler olarak değerlendirilmiştir. (Kaya, 2019, S.61)¹⁶

1.1.1.1. VERGİLER

Her kurumun sürekliliğinin sağlanması için bir gelir elde etmesi gereklidir. Vergiler de Belediyelerin fonunu ve sürekliliğini sağlayabilmek için şehir sakinlerinden ve işletmelerinden alınan bir paydır.

“Devlet ve devlete bağlı olarak ve yetki verilen kurumların, kamu kuruluşlarının gerçek veya tüzel kişilerden egemenlik gücü ile zorunlu ve karşılıksız olarak aldığı iktisadi değere vergi denir. Vergi alınmasının temel nedeni sunulan hizmetlerin ve yapılan kamu harcamalarının ve/veya borçlanmalarının fon kaynağını sağlamaktır.” (Sağbaş, Saruç, “Vergi Teorisi” S.6)¹⁷

Vergiler gerçek veya tüzel kişilerden sunulan hizmete karşılık alınan, fon sağlayan bir etkidir. Gelirler, Öz Gelirler, Transfer bağlı olarak oluşan gelirler ve borçlanma yolu ile edilen gelirler olarak üç ana başlık altında sıralanabilir.

1.1.1.2. İlan ve Reklam Vergisi

Belediye Gelirleri kanununda düzenlenen bu vergi belediye sınırları içerisinde yapılan her türlü reklam bu verginin konusunu oluşturmaktadır. Reklamı düzenleyen kişiler de bu vergiyi ödemekle mükelleftir.

“Belediye sınırları içerisinde bulunan gerçek ya da tüzel kişiler tarafından yapılan veya yaptırılan tanıtım amacıyla gerçekleşen ilan ve reklam işlemleri bu vergiyi doğurmaktadır. Ancak kanun, Türkiye Radyo Televizyon Kurumu tarafından yayınlanabilen ve yapılan ilan

¹⁵ <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1144340>

Ülkü Arıkoğa, Türkiye’de Yönetimler arası Mali İlişkiler, 2.Baskı, Orion Kitabevi, Ankara, 2019, s.49.

¹⁶ T.C. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı (csb.gov.tr)

¹⁷ auzefkitap.istanbul.edu.tr

ve reklamlar, gerçek kişilerin yerleşim yerlerinin, kapılarına konan ve kişilerin kimlik bilgilerini gösteren tanıtım levhaları ve siyasi partiler kanununa göre, siyasi partilerin siyasi faaliyet sınırları içinde yapacakları ilan ve reklamları bu vergiden muaf tutulmuştur.”¹⁸

Mevzuatta bulunan bu tanıma ilişkin olarak İlan ve Reklam Vergisi, gerçek veya tüzel kişilerce tarafından yapılan tanıtım amacıyla oluşturulan durumları kapsamaktadır.

Alınan bu verginin amacı tanıtım için yapılan ilan ve reklamların maliyetlerini arttırmak ve şehirde oluşan tabela yoğunluğunu ortadan kaldırmak aynı zamanda görüntü kirliliğine de sebebiyet veren bu şekilde olan tanıtım faaliyetlerinin azaltılmasını sağlamak ve bu durumdan belediyeye gelir sağlamaktır. Tabela yoğunluğunu azaltılmasına ilişkin gerekçe 2464 sayılı kanunda yer almamaktadır. Ancak vergiden kaçınmak için kişilerin yaptıkları tanıtımlar vergi olması nedeniyle daha da azalmaktadır, bu durum üzerindeki kişilerin tutumu bu gerekçenin doğruluğunu kanıtlamaktadır.¹⁹

1981 yılında yürürlüğe girmiş ancak günümüze kadar sadece ek maddeler eklenmiş tamamı anlamında bir güncelleme yapılmamıştır.

1.1.1.3.Eğlence Vergisi

Belediye Gelirler Kanunu’na (BGK) göre gerçek veya tüzel kişiler tarafından işletilen belediye sınırları içerisinde yer alan Eğlence Vergisi konusunu oluşturan eğlence işletmelerinin yaptığı eğlenceye dair faaliyetler Eğlence Vergisi’ne tabidir. Eğlence Vergisi biletle girilen yerlerde bilet üzerinden tahsil edilirken biletin geri verilmesi halinde iade olunur, biletsiz olarak giriş yapılan yerlerde ise bu verginin oranı maktudur.

1.1.1.4.Haberleşme Vergisi

Haberleşme Vergisi, 29. Maddesi’nde, 26.05.1981 yılında 2464 Kanun numarası ile yürürlüğe girmiştir. Şehrin sınırları içinde bulunan ve iletişim kaynağı olarak kullanılan posta, telefon telgraf gibi iletişim araçlarının faaliyetlerini yürüten işletmeler bu vergiye tabidir.²⁰

¹⁸ <https://www.ibb.istanbul/Uploads/2017/3/ilan-Reklam-Vergisi.pdf>

¹⁹ mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.3.406.pdf / [Ana Sayfa](#) » [DergiPark](#)

²⁰ [İş ve Sosyal Güvenlik-Hukuk, Mevzuat, SGK, SSK, Bağkur \(isvesosyalguvenlik.com\)](#)

1.1.1.5. Elektrik ve Havagazı Tüketim Vergisi

2464 Sayılı 26.05.1981 tarihinde yürürlüğe giren Belediye sınırları içerisinde bulunan elektrik ve havagazı tüketimi bu verginin konusunu oluşturmaktadır.

20/2/2001 tarihli ve 4628 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu'na göre elektrik hizmetinin tarafımıza ulaşmasını sağlayan kuruluşlar hem verginin tahsil işlemlerinden hem de bu verginin ilgili belediyesine yatırılmasından sorumludur. Ancak organize sanayi bölgesinde kullanılan enerji direkt temin eden tüzel kişiler tarafından ödenmektedir.²¹

1.1.1.6. Yangın Sigortası Vergisi

Yangın Sigorta Vergisi 2464 Sayılı Kanun'unun 5. Maddesinde düzenlenmiş ve 1981 yılında yürürlüğe girmiştir. Belediye sınırları içinde bulunan menkul ve gayrimenkuller için yapılan yangın sigortalarına istinaden alınan primler, Yangın Sigortası Vergisi'ne tabidir.²² Vergi mükellefi sigorta şirketleridir.

1.1.1.7. Çevre Temizlik Vergisi

20.11.1981 tarihli 2464 Sayılı Belediye Gelir Kanunu'nu ile yürürlüğe girmiştir. Çevre ve Temizlik Vergisi'nin en önemli amaçlarından biri çevre kirliliğini veya oluşabilecek olan kirliliği önlemektir. Belediye sınırları içerisinde yer alanlar ve belediye tarafından gerçekleştirilen katı şekilde olan atıkları toplama hizmeti ile kanalizasyon hizmetlerinden yararlanan konut, işyeri ve diğer şekillerde kullanılan bina sakinleri Çevre Temizlik Vergisi'ne tabidir.²³

1.1.1.8. Emlak Vergisi

Belediyelerin sahip olduğu öz vergi gelirleri içerisinde yer alan vergilerin başında gelmektedir. 1986 yılından beri belediyeler tarafından tahsil olunan bu vergi, Bina Vergisi ve Arazi Vergisi olarak ikiye ayrılır. Bu vergiler, bina, arazi ve arsa sahiplerinden bina arazi ve arsaların mülkiyet sahipleri tarafından beyan edilen değerleri üzerinden kanun tarafından

²¹ [Ana Sayfa : T.C. Sayıştay Başkanlığı \(sayistay.gov.tr\)](#)

²² [Handle Proxy](#)

²³ [Hürriyet - Haber, Son Dakika Haberler, Güncel Gazete Haberleri \(hurriyet.com.tr\)](#)

belirlenen yasal oranlara bağı olarak alınmaktadır. (Arıkboğa, 2004: S.157) Belediye öz gelirleri arasında yer almaktadır.

1.1.2. HARÇLAR

Belediye harçlarının detayları aşağıda açıklanmaktadır. Çeşitli harçlardan elde edilen gelirler aşağıdaki başlıklar altında sıralanmıştır.²⁴ Harçlar yıllar geçtikçe güncellenmemesi nedeniyle değerini kaybetmektedir. Değersizleşmeye başlayan harçların takip ve tahsil masrafları harcın asıl değerini aştığından takip edilmeme gibi durumlar bile söz konusu olmuştur. Gerekli incelemeler ve güncellemelerin yapılması gerekmektedir. Bu güncellemeler yapılmadığında belediye gelirlerindeki artış olumsuz yönde etkilenebilir. (2464 Sayılı Belediye Gelirleri Kanunu)

1.1.2.1. İşgal Harcı

Belediye sınırları içinde bulunan yol, meydan, pazar yerlerinin çeşitli sebeplerle işgal edilmesi, herhangi bir kısmının bir maksat amacı ile kullanılması, çalışma saatleri içerisinde, araçlar tarafından kullanıldığı durumunda (bisiklet ve motosikletler hariç) ödemek zorundadır. Bu yerlerin izinsiz olarak kullanımları ödeme yükümlülüğünü ortadan kaldırmamaktadır. (Tekeli, 2015, S.154)²⁵

1.1.2.2. Tatil Günlerinde Çalışma Ruhsatı Harcı

Tatil Günlerinde Çalışma Ruhsatı Harcı 2464 sayılı Kanun ile yürürlüğe girmiştir. “Hafta tatili ve resmi tatil olarak sayılan bayram günlerinde gerçekleşen çalışmalar belediyeler tarafından, bu vergiyi ödemeye tabidir” ibaresi değiştirilerek,²⁶ “Tatil günlerinde Günleri’nde Çalışma Ruhsatı Harcına ulusal bayram günlerinde çalışıldığında tabi olunacak.” İbaresini şeklinde güncelleme yapılmıştır. Gerçek veya tüzel kişiler harcın mükellefidir.

1.1.2.3. Kaynak Suları Harcı

2464 Sayılı Kanun’un 63. Maddesiyle yürürlüğe girmiştir. “Hazırlanmış kaplar ile doldurularak satılmak üzere hazırlanmış olan kaynak sularının işlemiş sulara dahil olmak üzere belediyeler tarafından denetlenme işlemi gerçekleştirilerek kaynakların ait olduklarını gösteren ve bu kaplara özgün işaretlerin konulması, bu harcın ödeme konusunu

²⁴ [Ana Sayfa » DergiPark](#)

²⁵ [Hukuk Forumu - İctihat, Mevzuat ve Hukuki Paylaşım Platformu \(kararara.com\)](#)

²⁶ [Ana Sayfa \(hacettepe.edu.tr\)](#)

oluşturmaktadır.”²⁷ (2464 Sayılı, Belediye Gelirler Kanun’unun, Madde:63) Kanun Maddesinden belediyelerden denetleme yetkisi alınarak Sağlık Bakanlığı’na verilmiştir.

1.1.2.4. Hayvan Kesimi Muayene ve Denetleme Harcı

Belediyenin bulunduğu il sınırları içinde bulunan veya belediye sınırları dışında olan ancak belediyelerin kontrolünde olan, belediyeler tarafından veya yetkili merciler tarafından verilmiş olan izin ile özel kişi ve kuruluşlar tarafından tesis edilen bir veteriner eşliğinde hayvan kesiminin gerçekleştiği yerlerde hayvan kesimlerinin önce ve sonrasında muayene edilmesi veya belediye sınırları dışında kesilen ancak bağlı bulunduğu il sınırlarının içinde satışa sunulacak etlerin sağlık bakımından muayene ve denetlenmesi, bu harcın konusunu oluşturmaktadır ve bu harç peşin olarak Belediye’ye ödenmektedir.²⁸

1.1.2.5. Ölçü ve Tartı Aletleri Muayene Harcı

Ölçü ve tartı aletlerinin satış işlemlerinde kullanan gerçek veya tüzel kişiler bu vergiyi belediyeler tarafından bu aletleri damgalanmasını sağlamaları zorunludur. Yapılan bu işlem neticesinde alınan pay ise Ölçü ve Tartı Aletleri Muayene Harcı’dır. (2464 Sayılı Belediye Gelir Kanunu, Madde:76)

1.1.2.6. Bina Harcı

26.05.1981 tarihinde 2464 sayılı Belediye Gelir Kanun’u ile yürürlüğe girmiştir. Belediye sınırları içinde bulunan ve yapılan bina inşaatları, tadilatlar belediyeler tarafından ruhsatlandırılmaktadır. Bunun neticesinde ise belirlenen hadlerde bu harcın ödenmesi zorunludur.²⁹

1.1.2.7. Kayıt ve Ruhsat Harcı

2464 sayılı Belediye Gelirler Kanunu ile yürürlüğe giren, il sınırlarında bağlı bulunan belediyelere ve bağlı işletmelerden istenecek olan kayıt evraklarıyla gayrimenkullerin bulunduğu harita, yine aynı şekilde bu gayrimenkullerin plan ve kroki suretleri, Kayıt ve Suret Harcına tabidir.³⁰

---

²⁷ Paperzz.com

²⁸ [OTAG | Envanter Takip Sistemi \(adolu.edu.tr\)](http://OTAG|EnvanterTakipSistemi(adolu.edu.tr))

²⁹ [Discover the Best eBooks, Audiobooks, Magazines, Sheet Music, and More | Scribd](http://DiscovertheBesteBooks,Audiobooks,Magazines,SheetMusic,andMore|Scribd)

³⁰ [T.C. Eynesil Belediyesi -](http://T.C.EynesilBelediyesi-)

1.1.2.8. İmar ile İlgili Harçlar

2464 Sayılı Kanun ile yürürlüğe giren bu yasa imar mevzuatına göre aşağıdaki belirtilen harçlar belediye tarafından tahsil edilmektedir.

Belediye sınırları içinde bulunan ve gerçekleştirilen parselasyon işlemleri imar kanununa göre “Parselasyon Harcını”,³¹

Verilecek parsellere bölünmüş bir arazi (ifraz) ve iki veya daha fazla parselin birleşmesi (tevhit) ile ilgili kararlar “İfraz ve Tevhit Harcına”, -Projenin resmi şekilde onaylanması (tasdik) işlemleri “Plan ve Proje Tasdik Harcına”,

Ulaşım için yapılacak olan zemin ve ulaşım kanallarının açılma izninin verilmesi, yapılan bakım onarımlarda kalan beton ve tuğla vb. atıklarının taşınması ile ilgili olarak belediyeler tarafından, taşınılacak olan yerin belirlenmesi ve bu yerlerin engebeli alanların düzeltilmesi “Zemin Açma İzni ve Toprak Hafriyat Harcına”,

Oluşturulan yapıların izinleri ve bu yapıların denetlenmeleri, temeline ait olan vize işlemleri “Yapı İzin ve Denetleme Harcına” (2589 sayılı Kanunun 5. Maddesiyle kaldırıldı.) Yapı kullanma izni verilmesi işlemi “Yapı Kullanma İzni Harcına” tabidir.³²

1.1.2.9. İşyeri Açma İzni Harcı

2464 Sayılı Belediye Gelir Kanunu’nun 81. Maddesiyle yürürlüğe giren bu harç belediyeye ait olan sınırların içerisinde bir açılış gerçekleştiriyor ise bu harcı işletmeyi kuran kişi ödemekle mükelleftir.³³ Belediyelerin kontrolünde olan ve denetlenen bir durumdur. Belediye sınırları içerisinde açılan her işyeri açılan işyeri ile ilgili bildirim yapmakla görevlidir.

1.1.2.10. Muayene, Ruhsat ve Rapor Harcı

Mevzuata bağlı olarak zorunlu veya istek üzerine belediye veya belediyeye bağlı bulunan kuruluşlar tarafından hazırlanmış ve talebe istinaden ilgisine verilecek olan; muayene sonuçları ve sağlık durumuna ilişkin çıkmış olan tahlil sonuçları kanunda ayrıca harca tabi olmayan ruhsatlar, belgeler veya raporlar bunları teslim alan kişiler tarafından ödemekle yükümlüdür.³⁴

---

³¹ Konak Belediyesi

³² <http://www.vergiturk.com/>

³³ <http://www.icisleri.gov.tr/>

³⁴ <http://www.icisleri.gov.tr/>

1.1.2.11. Sağlık Belgesi Harcı

2464 Sayılı Kanun'un 83. Maddesi'ne göre, yapılan iş ve hizmet dolayısıyla belediyelerden sağlık belgesi temin etmek mecburiyetinde olan kişiler bu harca ödemekle mükelleftir.³⁵

1.1.3. HARCAMA KATILMA PAYLARI

Harcama Katılma Payları, belediyeler tarafından yapılmış olan yol, su ve kanalizasyon gibi alt yapı çalışmalarında oluşan maliyetlerinin, sağlanan bu hizmeti kullananlar arasında eşit olarak dağıtılmasını sağlamak amacıyla alınmaktadır. Belediyelerin tahsil etme yetkisinde bulunduğu harcama katılma payları aşağıdaki gibi sıralanmıştır.

1.1.3.1. Yol Harcamalarına Katılma Payı

Belediyeler tarafından ve belediyelere bağlı işletmeler tarafından yapılan yol, mevcut yolların genişletilmesi, bakımsız yolların bakımlarının gerçekleştirilmesi, kaldırım, parkelerin sökülüp tekrardan düzenlenmesi sonucunda bu işlemlerin gerçekleştirilen yolların her iki tarafında gayrimenkul sahibi olan kişilerden meclis kararı ile alınan paydır.³⁶

1.1.3.2. Kanalizasyon Harcamalarına Katılma Payı

2464 Sayılı Belediye Gelirleri Kanun'unun 87. Maddesi ile yürürlüğe girmiştir. Belediyeler tarafından ve bağlı kuruluşlar tarafından yeni yapılan kanalizasyon tesisleri, mevcutta bulunan tesislerin daha iyi bir duruma getirilmesi (ıslah edilmesi) halinde ve bunlardan yararlanan bu alanların (gayrimenkullerin) sahiplerinden bu pay alınmaktadır.³⁷

1.1.3.3. Su Tesisleri Harcamalarına Katılma Payı

Belediye tarafından ve belediyelere bağlı müesseseler tarafından beldede içme suyu şebeke tesislerinin kurulması, mevcut şehrin her tarafına ulaşılması sağlanmış su tesislerinin genişletilmesi ve düzenlenmesi halinde, bu ulaşan suların dağıtımın gerçekleştiği tesis sınırları içerisinde bulunan gayrimenkul sahiplerinden bu hizmetlerden faydalanmaları nedeniyle bu harç tahsil olunmaktadır.³⁸

³⁵ <http://www.ahmetozansoy.com/>

³⁶ [DSpace Ana Sayfası \(ikc.edu.tr\)](http://www.ikc.edu.tr/)

³⁷ <http://www.openaccess.hacettepe.edu.tr:8080/>

³⁸ [ÖTAG | Envanter Takip Sistemi \(anadolu.edu.tr\)](http://www.otag.org.tr/)

1.1.4. Devlet Gelirlerinden Ayrılan Paylar

Türkiye’de belediye gelirlerinin büyük bir çoğunluğu merkezden aktarılan pay ile sağlanmaktadır. Bu nedenle belediyeler merkeze bağımlı olarak devamlılığını sürdürmektedir. Belediyenin öz gelirleri içerisinde bulunan öz kaynak yetersizliği sebebiyle merkezi sistem tarafından aktarılan payın fazla olması, harcama söz konusu olduğunda merkezi sisteminde harcamalar üzerindeki etkisinin fazla olduğunu göstermektedir. Bu fazlalık merkeze olan bağımlılığını ne derecede olduğunu gözler önüne sermiş ve mali bağımlılıktaki artışı da göstermiş bulunmaktadır. Bunlara bağlı olarak mali sorunların çözümü de merkez tarafından beklenir duruma gelmiştir. (Uzun, 2008: 47)³⁹

Kanunla, belediye ve il özel idarelerine nüfuslarına göre bu payların İller Bankasınca dağıtılması hükme bağlanmıştır. Yapılan son düzenlemelerle payların İller Bankasınca dağıtılması hükme bağlanmıştır. Yapılan son düzenlemelerle payların dağıtımının nüfus, ekonomik kalkınmışlık, mali kaynak ve turistik durumları göz önüne alınarak İçişleri, Maliye, Bayındırlık ve İskan Bakanlıklarının tespit edecekleri ve Başbakanlıkça uygun görülecek usul ve esaslar çerçevesinde dağıtılması uygun bulunmuştur. (Tortop, 2014, S.352)

Genel olarak alınan merkezi sistem tarafında hazırlanan bütçede bulunan vergi gelirlerinden belediyeler ile il özel idarelerine ayrılan payların ödenmesi yaptırımlar ile ilişkilendirilmiştir. Süresi içinde belediyelere ve il özel idarelerine İller Bankasın tarafından yatırılmayan bu paylar kurum tarafından %10 fazlası ile ödenmek zorundadır. (Tortop, 2014, S.352)

1.1.5. DEVLET YARDIMLARI

Belediyelerin üçüncü tür gelirleri Devlet yardımları kalemidir. Devlet yardımları genel merkez tarafından aktarılan payların bütçeye konulan kısmından oluşmaktadır. Belediyelere yapılan devlet yardımları şu düşüncelere dayanmaktadır: (Keleş, 2006, S.356-357; Ulusoy-Akdemir, 2001, S.242-243)

- Belediyelerin kamu için yaptıkları ve yaptıkları hizmetlerde katlandıkları giderlerin karşılanmasında destek sağlamak.
- Belediyeler arasındaki mali kaynak farklılıklarını ve gelir dağılımındaki dengesizlikleri ortadan kaldırmak.

---

³⁹ <http://www.konak.bel.tr/>

Belediyeler tarafından yapılması gereken ve merkezi sistem tarafından uygun olması halinde merkezi sistem tarafından bu hizmet için gerekli yatırımları sağlamak. (Keleş, 2006, S.356-357; Ulusoy-Akdemir, 2001, S.242-243)

Mali yardımlar, bir idari birimden diğer birimlere karşılıksız, belli bir şarta bağlı veya şartsız olarak aktarılan ekonomik değerlerdir. Merkezden yerel idarelere yapılan yardımlar, bu idarelerin kendi aralarındaki gelir dengesizliğine karşı mali denkleştirmeyi sağlamak, dikey mali denksizliği gidermek, yerel mal ve hizmetlerde asgari standartlar yerleştirmek, kamu yararı ağır basan giderlerine destek olmak, yoğun dışsallık yayan hizmetlerin optimal sunumunu gerçekleştirmek veya yerel mal ve hizmet sağlarken oluşan dışsallıkları dikkate almak ve finansmanında zorlanacakları büyük projelere katkıda bulunmak gibi amaçlar taşır. (Oates, 1972; Break, 1980; Boadway ve Wildasin, 1984; King, 1984; Shah, 1994; Jha, 1998; Bird ve Smart, 2001)

Merkezi devlet, bölgeler ve yerel yönetimler arasında büyük mali dengesizlikler olmamasına özen göstermelidir. Tabii kaynakların yetersiz olması, coğrafi olumsuzluklar ya da zayıf altyapı, bir eyaletin veya bölgenin ekonomik gücünü azaltabilir. Buna karşın, diğer eyaletlerde ise, coğrafi avantajları, doğal kaynakları ve gelişmiş altyapıları nedeniyle bütün ülke ortalamasının üstünde olabilirler. Oysa, zayıf eyalet veya bölgelerle, güçlü durumda olanların yerine getirmesi gereken kamu hizmetleri aynıdır. Bunun için mali denkleştirme gereklidir. (Koçdemir, 1999; S.51-52)

Şüphesiz merkezi idare ile mahalli idareler aynı kaynaklardan gelir sağlamaktadır. Gelirleri merkezi idare toplayabildiği gibi mahalli idarelerde toplar. Fakat, ülkemizde yüksek hasılat sağlayan vergiler merkezi idarede olduğu için kaynaklar daha çok merkezde birikmektedir. Devlet topladığı vergi hasılatının belirli bir bölümünü mahalli idarelere aktarmaktadır. (Özgür, H. – Kösecik, M. 2007: S.579)

Devlet yardımları coğrafi bölge ve yaşanan şartlara göre dengeli bir şekilde dağıtılmalıdır. Aksi takdirde dağıtımın eşitsizliği mali sorunları beraberinde getirecektir. Bu nedenle bu yardımların temel amacı adil bir şekilde dağıtımı olmalı ve yapılan bu yardımların belediyelere katkı sunmasıdır.

1.1.6.TRANSFERLER

Transfer, kelime anlamı “aktarmak” olarak ifade edilmektedir. Yerel yönetim açısından ise transfer, yerel yönetimlere merkezi idare tarafından gelir aktarılması ve finansman kaynağı sağlanmasıdır.

Yerel yönetimlere yapılan bu transferler, gelişmekte olan ülkelerde ciddi bir gelir kaynağıdır. Yerel yönetim tarafından sunulan hizmetin karşılığı olarak alınan kaynaklar ile sunulan hizmet karşılanamamaktadır. Mali açıdan oluşan bu yetersizlik transferler yolu ile giderilebilmektedir.

Merkezi idarenin yerel yönetimlere şartlı yardımlarda bulunmasının temelinde bölgeler arasındaki gelir ve servet eşitsizliği yatar. Aslında, bu sebep, şartlı veya şartsız olsun bütün yardım ve bağışların da temel nedenidir. Öyle hizmetler vardır ki, tamamen yerel niteliklidir ve söz konusu eşitsizliğin giderilmesi için üst düzey bir idari birim tarafından sunulması ya mümkün değildir ya da yetersiz sunulacaktır. Yetersiz sunulan bu hizmetlerin sosyal adaletin sağlanması ve yardımları dışsallıkların içselleştirilmesi için devletçe desteklenmesi gerekir. (Öncel, 1992: S.75)

1.1.7. DİĞER GELİRLER

5302 sayılı İl Özel İdareleri Kanununun 42. maddesinde İl Özel İdare yapılarının mali yapısı düzenlenmiş ve bu gelir de ana gelirlerin arasında yer almıştır. Diğer Gelirler kapsamında bulunan, borçlanma, para cezaları, olağanüstü gelirler olmak üzere üçe ayrılmıştır.

1.1.7.1 BORÇLANMA

Belediye giderlerini karşılama anlamında yetersiz kalmaktadır. Buna bağlı olarak da giderini finanse etmek için borçlanma ile fon sağlamaktadır.

Kişi veya kurumların fon sağlamak amacıyla farklı kurumlardan sağladıkları ödünç kaynaklara borçlanma denir. Borçlanmaya, bilanço kalemlerinde bulunan gelir ve öz kaynakların yetersiz kaldığı durumda başvurulur.⁴⁰ Borçlanma gelirin gideri karşılayamadığı durumda oluşan borcu finanse etmek amacıyla yapılır.

---

⁴⁰ docplayer.biz.tr

Belediyelerin borçlanması, görevlerini ve sunmaları gereken hizmetleri karşılayamadıkları durumlarda borçlanma yapılmaktadır.⁴¹

Dış borçlanma, belediyelerin yatırım yapabilmeleri için bu kapsamda yer alan projelerin finansman kaynağını oluşturmak için yapılır.

Belediyeler İller Bankası'ndan yatırım için kredi kullanmak istediklerinde ödeme planlarını bankaya bildirmek zorundadırlar. Ödeme planı İller Bankası tarafında kabul edilmezse kredi istekleri reddedilmektedir.⁴²

Belediyeler ve belediyelere bağlı olan kuruluşlar ile yüzde elli oranından daha fazla bir oranla ortak oldukları şirketler, bir önceki yapılan bütçe gelirlerinin bulunduğu yıl içinde hazırlanmış olan bütçenin toplamda yüzde onunu geçmediği durumda iç borçlanmayı meclisin kararı ile yüzde onunu geçmesi durumunda meclis üye sayısının yarısından daha fazlasının sağladığı ortak kararı ve T.C. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı'nın onayı ile yapılabilmektedir.⁴³

Belediyelerin yapacakları teknolojik ancak yüksek meblağlar gerektiren alt yapı sistemlerinin kurulmasında Cumhurbaşkanı tarafından kabul edilen tasarıların bunlara bağlı olarak yapılacak olan borçlanmada miktar hesaplamaları dikkate alınmamaktadır. Dışarıdan sağlanacak olan kaynakların olmasını gerektiren projelerde Hazine Müsteşarlığının görüşü alınır. Gerekli şartlara bağlı kalmayarak borçlanma yolunu tercih eden belediyelere ve daha ağır bir cezayı gerektirmeyen hallerde 5237 Sayılı Ceza Kanunu'nun görevi kötüye kullanması gibi bir durum çıkmaktadır.

Belediye, borç ve alacaklarının detaylı bir şekilde yer aldığı malî tablolarını üç ay aralıklar hâlinde Türkiye Cumhuriyeti (T.C.) Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığına, Devlet Plânlama Teşkilatı Müsteşarlığına ve Hazine Müsteşarlığına göndermektedir.⁴⁴

---

⁴¹ Seyidoğlu, H. (2002), Ekonomik Terimler Ansiklopedik Sözlük, 3.Basım, İstanbul: Güzem Canlı Yayınları

⁴² Belediye Kanunu, Kanun Numarası:5393, Kabul Tarihi:03.07.2005, Yayımlandığı Resmi Gazete: Tarih:13.07.2005, Sayı:25874, Tertip:5, Cilt:44.

67688aeb-2a80-4334-a799- cc4887006aa7.filesusr.com

⁴³ Belediye Kanunu, Kanun Numarası:5393, Kabul Tarihi:03.07.2005, Yayımlandığı Resmi Gazete: Tarih:13.07.2005, Sayı:25874, Tertip:5, Cilt:44. / <http://www.ihaledanismani.com/>

⁴⁴ docplayer.biz.tr

Belediye gelir kaynaklarında oluşan yetersizlik yatırıma yapılacak olan harcamaları engellemektedir. Belediye sakinlerinden yeterli verginin toplanamaması, toplanılan verginin de etkin ve verimli bir şekilde kullanılamaması, beklenmedik bir anda gelirlerin azaltılmasına yönelik yapılan düzenlemeler iç borçlanmayı ortaya çıkarmaktadır. Dış borçlanmaya nazaran iç borçlanmayı gerçekleştirmek daha kolay olması sebebiyle bu yöntem başvurulmaktadır. İç borçlanma da İller Bankasından gerçekleştirilebileceği gibi diğer kamu kuruluşları ve özel bankalardan da yapılabilmektedir.⁴⁵

Belediyelerin ulaşım ağlarında ve ileri teknolojiye sahip olan büyük yatırımlarda fonu dış kaynaklardan sağlanmaktadır.⁴⁶

Öz kaynak sağlama noktasında belediyeler faaliyet alanlarını bu noktalarda arttırmıştır. Buna bağlı olarak yerel yönetimlerin iç ve dış kaynak bulma noktasında bir sınırlama getirilmesi büyük önem taşımaktadır. (Özgür H.- Kösecik M., 2007: S.551)

1.1.7.2. PARA CEZALARI ve FAİZ GELİRLERİ

Para cezaları, toplum düzenine uymayan tutum ve davranışlarını, hukuksal anlamda ise hukuka aykırı olan davranışların yapılmaması amacıyla uygulanan bir yaptırımdır.

Belediyeler belde halkının dirlik ve düzenini sağlamak ile halkın sağlığını korumak için konulan kurallara uymayanlara para cezaları kesmektedir. Ayrıca belediyelerin uğradığı ya da uğrayacağı bir zararın sonucunun giderilmesi için vergi ve harçlarla diğer kamu alacaklarının kanunlarla gösterilen süreler içinde ödenmemesi durumunda ilgililerden tazminat niteliğinde paralar alınmaktadır. (Tortop, Aykaç, Yayman, Özer, 2014, S.354)

Kurum tarafından verilen borçlara ait alacak faizleri, kurumun alacaklarına ait faizler, gecikmiş olan ödemelere ait faizler, vergi gecikme faizleri, resim ve harç gecikmesine istinaden oluşan faizler ve diğer gecikme faizleri, faiz gelirlerini oluşturmaktadır. Pay

---

⁴⁵ Kaya, K. (2019) Yerel Yönetimlerde Kapasite Geliştirme, İstanbul: Aktif Yayınevi. / docplayer.biz.tr

⁴⁶ Kaya, K. (2019) Yerel Yönetimlerde Kapasite Geliştirme, İstanbul: Aktif Yayınevi. / docplayer.biz.tr

gelirlerinde ise vergi ve harçlardan ayrılan paylar, merkezi sistem tarafından tahsil edilen vergi gelirlerinden ayrılan paylar vb.⁴⁷ yer almaktadır.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2020 yılı faaliyet raporuna göre;

- Reklam, İlan ve Tanıtım yönetmeliği gereği değerlendirmeler yapılmaktadır. 2020 yılında yapılan değerlendirmede 4.239 adet reklam ve tanıtım elemanı başvurusu değerlendirmeye alınmış olup ayrıca; İstanbul Büyükşehir Belediye'sinin sorumlu tutulduğu bölgelerde oluşan görüntü kirliliği ve şehrin görüntüsünü olumsuz etkileyen izni veya uygunluk görüşü bulunmayan tanıtım amacıyla yapılan reklam ve ilanlar zabıta ekipleri tarafından tespit edilip gerekli işlemler yapılarak kaldırılması ile idari para cezası uygulanmıştır.⁴⁸
- Deniz Denetimlerinde ise, yetki sınırlarımız dahilinde yer alan Marmara Denizi kıyıları ve İstanbul Boğazı'nda deniz araçlarının kullanımına bağlı olarak yapılan kirlilik seviyesine ilişkin denetimler; tekneler, insansız hava araçları (drone) ve kameralar ile yapılmaktadır. Yapılan denetimler neticesinde yasalara uygun olmayan durumların tespit edilmesi halinde ise ilgili cezai işlem uygulanmaktadır.⁴⁹
- Bitkisel Atık Yağların kontrolünde, atık haline gelmiş olan yağların ve diğer şekillerde atık haline gelmiş madde ve çöplerden ayrıştırılarak ve atık için oluşturulmuş tesislerin içinde mevzuata uygun olarak biriktirilmesi, çevre lisanslı toplayıcılarla senelik sözleşme yapılması ve ulusal atık taşıma formunu kapsayan idari bir yaptırım olarak ceza uygulanır.⁵⁰
- Gürültü denetimleri endüstri, ulaşım, işyeri, cihazlar ve sertifikalı uzman personeller ile denetim yapılmaktadır. 2020 yılında yapılan denetimde 11 adet işletmeye 315.985 TL ceza uygulanmıştır.
- Bunlara ek olarak etiket ve tarife denetimi, hal denetimi, dilencilikle mücadele denetimleri, kayıt dışı ekonomik faaliyetlerin (seyyar satıcı) engellenmesi kapsamında denetimler yapılmaktadır. 2020 yılında etiket denetiminde 1.430.641 TL, hal denetiminde 1.822.009 TL, dilencilikle mücadele denetimleri 650.199 TL, resmi

⁴⁷ [T.C. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı \(csb.gov.tr\)](http://www.csb.gov.tr)

⁴⁸ dmarb11egjrd.merlincdn.net

⁴⁹ dmarb11egjrd.merlincdn.net

⁵⁰ dmarb11egjrd.merlincdn.net

olmayarak yapılan ekonomik faaliyetlerin (seyyar satıcı) durdurulmasına yönelik yapılan denetimlerde 1.221.297 TL tutarında cezalar kesilmiştir.

Faiz, pay ve cezaların belediye gelirleri içindeki payı büyük bir yere sahiptir. 2020 Yılında Büyükşehir Belediye'lerinin toplam gelir içindeki payı %87,30 oranıyla makul seviyelerin üstünde bir seviyeye sahip olduğu incelenmiştir.

1.3. BELEDİYELERDE MALİ ÖZERKLİK

Özerklik, belediyenin merkezden yönetim sisteminde oluşabilecek sorunları kontrol altına almak ve azaltmak için kullanılan bir yönetim biçimidir. Bu kavramın kullanılmadığı durumda belediyeler tek elden yönetilmekte ve kararlar üst düzey merkez organları tarafından alınmaktadır, yönetim şekli bu olduğunda yapılacak olan hizmetler yavaşlamakta ve işten anlayan uzman kişilerin görüş ve düşünceleri yansımaya buna bağlı olarak da doğru kararların alınması güçleşmektedir. Özerklik kavramının benimsendiği yapılarda ise temsilciler yönetimde söz ve yetki hakkına sahip olacağından kuruluşun çıkarları, ülke çıkarları yönünden çok daha faydalı bir süreç söz konusu olacaktır.⁵¹ Özerklik kurumlarının kendi sorumluluklarına bağlı olarak, ülkenin çıkarlarına istinaden kendi hizmetlerini düzenleme hakkıdır. Anayasa tarafından güvence altına alınmaktadır.⁵²

Mali Özerklik ise, “belediyelerin yeterli gelir kaynaklarına ve bu gelir kaynakları üzerinde kontrol yetkisine sahip olmasıdır”⁵³

Yukarıdaki tanımlardan yola çıkarak özerklik belediyeler için ciddi bir önem taşımaktadır. Özerklik belediyelerin gelirlerini özgürce, bizzat kendilerinin tahsil etmesi ve ilgili yerlere kendilerinin harcamaları yapmasıdır. Ancak ülkemizde bir kısmı özerk bir kısmı değildir. Yukarıda bahsettiğimiz Öz Gelirler özerk bir yapıdadır. Harcamaların ise belli bir kısmını belediyeler kendi yapmakta ama çoğunluk kısmı merkezi yapıdan

---

⁵¹ acikbilim.yok.gov.tr / <http://www.researchgate.net/>

⁵² Tortop, N. (2014) Mahalli İdareler, 2. Baskı. Ankara: Nobel Yayınevi.

⁵³ Ülkü Arıkoğuşa, Türkiye’de Yerel Vergileme ve Mali Özerklik Açısından Bir İnceleme, Ed: Ülkü Arıkoğuşa, Türkiye’de Yerel Vergileme Sorunları Sempozyumu, Marmara Belediyeler Birliğı Yayınları, İstanbul, 2015, s. 29.

gerçekleşmektedir. Yerel yönetimlerin gelirleri Merkezi yapıdan daha az olduğu için Merkezi Yapı daha çok söz hakkına sahiptir.

Yerel yönetimler özerklik ve serbestlik derecesi dolayısıyla yerel yönetimlere merkezi idare tarafından ayrılan gelirler belediyeden beklenen hizmeti karşılayamamaktadır. Bu nedenle mali özerklikle ilgili ulusal anlaşma ve anayasada belirtilen hükümler kuramsal kalmaktadır. Yerel yönetimler hizmeti karşılamada ne kadar sorumlu ise yapacakları hizmetlerin fonunu sağlamada da sorumludurlar. Halk sunulan bu hizmetlerin vergi gücünün yükümlülüklerini de üstlenmektedir.

(KAYA,1992:247).⁵⁴

Gelirler arttırılmadığında merkeze olan bağımlılık devam edecek ve merkezi yapının yanında devam eden bu süreç olumsuz yönde etkilenecektir. Bu nedenle gelir artırımını için bir an önce çalışmalara başlanmalıdır. Merkeze bağlı olan her yapı kendi gelirlerini belirleyemediği gibi harcamalarını da finanse edemeyecek ve bu süreç olumsuz yönde ilerleyecektir.

İKİNCİ BÖLÜM

İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ GELİR VE GELİRE İLİŞKİN DEĞERLENDİRME

İstanbul Büyükşehir Belediyesi gelirleri başlığı altında bulunan öz gelir konularını oluşturan gelirleri birinci bölümde detaylı bir şekilde bahsedilmiştir. Bu bölümde kısaca değinilerek bu bilgiler ışığında İstanbul Büyükşehir Belediyesi örneği incelenecek ve mevcut gelirlere ilişkin sorunlar ve gelir artırımına yönelik öneriler sunulacaktır.

---

⁵⁴ KAYA,1992:247 /docplayer.biz.tr

2.1. İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ GELİR KAYNAKLARI

Belediye gelirlerini detaylı olarak birinci bölümde analiz etmiştik. Özetleyecek olursak, bu gelirler üç ana başlık olarak sınıflandırılmıştır. Bunlar; vergiler, harçlar ve harcamalara katılım payı olarak sınıflandırılmaktadır. Daha sonradan eklenen “Borçlanma Gelirleri” 2006 yılından itibaren sınıflandırmaya dahil edilmemiş, “Finansmanın Ekonomik Sınıflandırılması Cetveli” adı altında takip edilmektedir.

Vergi Gelirleri: İstanbul Büyükşehir Belediyesi’nin (İ.B.B.) kendi tahsil ettiği vergi ve harç gelirlerini kapsamaktadır. Bu gelirler İ.B.B.’nin öz gelirlerini oluşturmaktadır. Öz gelirler belediyenin direkt tahsil ettiği gelirler olduğundan ve detaylarından birinci bölümde bahsedildiğinden detaylı olarak tekrar açıklama yapılmayacaktır.

Teşebbüs ve mülkiyet Gelirleri: İstanbul Büyükşehir Belediyesi’nin belediye meclisi tarafından kabul edilen ücret tarifesine göre tahsil edilmektedir. Bu gelir türü de İ.B.B.’nin öz gelirleri içinde yer almaktadır.

Alınan Bağış ve Yardımlar ile Sağlanan Özel Gelirler: Yurtdışından, kurumlardan ve Kişilerden Alınan Bağış ve Yardımlar, Merkezi İdare Bütçesine dahil Kurumlardan Alınan Bağış ve Yardımlar, İstanbul Büyükşehir Belediyesi’nin öz gelirleri arasında yer almaktadır. Sadece Merkezi İdare Bütçesine Dahil Kurumlardan Alınan Bağış ve Yardımlar transfer gelirlerini oluşturmaktadır.

Diğer Gelirler: Belediyelerin en detaylı ve en önemli gelir kalemini içinde barındıran gelir kalemidir. Bunlardan en önemlisi Transfer geliri olarak da adlandırılan 5779 sayılı Kanuna istinaden Merkezi İdare Vergi Gelirlerinden Aktarılan paylardır. İ.B.B.’nin toplam gelirlerini içindeki en büyük orana sahip gelir kalemidir. Ceza Gelirleri, Faiz Gelirleri, Otopark Gelirleri, Diğer Gelirlere örnek olarak verilebilir. Bunlar da İstanbul Büyükşehir Belediyesi’nin öz gelirleri içerisinde bulunmaktadır.

Sermaye Gelirleri: İstanbul Büyükşehir Belediyesi’nin bu gelir kaleminde kendi mülkiyetinde olan menkul ve gayrimenkullerin satış gelirleri yer almaktadır. Bu gelir kaleminin tahsilatı da direkt İstanbul Büyükşehir Belediyesi tarafından yapılmaktadır.

Alacaklardan Tahsilat: İstanbul Büyükşehir Belediyesi’ne bağlı kuruluşların geçmiş yıllarında yapılan tahsilatlar söz konusudur.

2.1.1. İstanbul Büyükşehir Belediyesi İştirakleri⁵⁵

Büyükşehir Belediyesi 5216 sayılı kanuna göre kendi hizmet alanlarında üstlendiği görevler itibariyle bu hizmet alanlarında mevzuata uygun olarak sermaye şirket kuruluşlarını gerçekleştirebilmektedir.⁵⁶ İştirak şirketlerinde toplam 57.956 kişi istihdam edilmektedir. (2020 Yılı Faaliyet Raporu, S.45) İstanbul Büyükşehir Belediyesi'ne ait iştirakler kar veya zararına ilişkin tablo aşağıdaki gibidir:

Tablo 1. İştiraklerin 2020 Yılı Gelir-Gider Tablosu

	GELİRLER (TL)	GİDERLER (TL)	KAR/ZARAR
BELBİM AŞ	318.393.025	245.770.829	72.622.196
BELTUR AŞ	217.308.257	277.616.758	-60.308.501
BİMTAŞ	101.407.580	116.141.001	-14.733.421
BOĞAZ İÇİ YÖNETİM AŞ	558.429.603	535.409.662	23.019.941
GÜVEN SU AŞ	9.809.277	5.611.765	4.197.512
HAMİDİYE SU AŞ	245.298.481	245.910.667	-612.186
İGDAŞ	10.813.143.041	10.315.077.712	498.065.329
İSBAK AŞ	382.473.289	369.990.737	12.482.552
İSFALT AŞ	1.138.991.877	1.139.610.926	-619.049

⁵⁵ <https://www.ibb.istanbul/icerik/Belediye%20C5%9Eirketler>

⁵⁶ <http://www.dt-audit.com/>

İSPARK AŞ	340.239.752	381.590.883	-41.351.131
İSPER AŞ	1.476.427.896	1.427.892.038	48.535.858
İSTAÇ AŞ	1.227.006.575	1.052.574.853	174.431.722
İSTANBUL AĞAÇ VE PEYZAJ AŞ	918.057.221	873.409.114	44.648.107
İSTANBUL ENERJİ AŞ	491.097.818	473.997.341	17.100.477
İSTANBUL HALK EKMEK AŞ	408.924.458	384.235.118	24.689.340
İSTANBUL İMAR AŞ	91.045.950	84.809.790	6.236.160
İSTANBUL ŞEHİR HATLARI AŞ	292.154.097	270.440.384	21.713.713
İSTANBUL ULAŞIM AŞ	550.306.496	523.480.430	26.826.066
İSTGÜVEN AŞ	1.004.646.993	963.965.060	40.681.933
İSTON AŞ	715.158.984	616.126.385	99.032.599
İSTTELKOM AŞ	122.638.588	105.053.988	17.584.600

İSYÖN AŞ	66.216.000	64.744.000	1.472.000
KİPTAŞ AŞ	1.190.338.200	1.123.118.735	67.219.465
KÜLTÜR AŞ	405.968.996	391.584.630	14.384.366
MEDYA AŞ	83.628.987	94.027.636	-10.398.649
METRO İSTANBUL AŞ	1.186.303.468	1.183.920.174	2.383.294
SPOR İSTANBUL AŞ	265.372.637	257.501.663	7.870.974
UGETAM AŞ	55.005.135	68.378.434	-13.373.299
TOPLAM	24.675.792.684	23.591.990.715	1.083.801.969

Kaynak: 2020 Yılı Faaliyet Raporu S.45

İştirak ve bağlı ortaklıkların yukarıda detaylarından bahsedilmiş ve 2020 yılı gelir gider tablosu eklenmiştir. Bu bilgiler ışığında gerçekleşen toplam gelir ve giderlere bakıldığında yaklaşık olarak %4,59 kar elde edilmiştir. Ancak iştirak bazında incelendiğinde zarara uğrayan iştirakler söz konusudur. Bunlar; BELTUR AŞ, BİMTAŞ, Hamidiye Su AŞ, İSFALT AŞ, İSPARK AŞ, MEDYA AŞ, UGETAM AŞ faaliyet konularına kar artırıcı veya zararı oluşturan unsurlar üzerinde çalışmalar yapılmalıdır. Örneğin, İSPARK AŞ ve İSFALT AŞ'nin asfalt yapımlarında kazı çalışmalarında her işlem için ayrı bir çalışma yapılabilir. Bu da giderleri olumsuz yönde etkiliyor. Eğer bir kazı çalışması yapılırken diğer bir çalışma da ardından yapılırsa hem maliyet azalacak hem de ekstra bir asfalt serim maliyetine veyahut tekrardan bir kazı maliyetine katlanılmayacak ancak çevremizde gördüğümüz alt yapı çalışmalarının farklı tarihlerde aralıklarla yapılması maliyetleri olumsuz yönde etkilemiş oluyor. Bu örneklerin yansımaları Tablo 1.de görebiliyoruz.

2.1.2. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Gelir Bütçesi Süreci

Belediye bütçesi her yıl düzenli olarak hazırlanan ve muhtemel olabilecek gelir ve giderlerin tahmini ve gerçekleşen şeklinde oluşabilecek rakamları gösteren bir rapordur. 5393 Sayılı Belediye Kanunu'nun 2. Bölümü Belediye Bütçesi başlığı adı altında 61, 62, 63, 64, 65, 66 ve 67. Maddelerinde sırasıyla aşağıdaki gibidir:

61. Madde: “Belediye tarafından oluşturulan bütçe, hazırlanma ve kabul, harcamayı yönlendirecek olan yetkili, kesinleşen hesap, bütçenin bulunduğu sistem, geçmiş yılda düzenlenmiş olan bütçenin devamı, gelecek yıllarda da yayılmış olan hizmet yüklenmeleri”⁵⁷ hakkında bulunan esas ve usulleri konu edinmektedir. Bu ifade ile belirtilmiştir ki bütçe belediyenin stratejik planına uygun olarak düzenlenmektedir ve içinde bulunduğu yılı ve bir sonraki yılın tahminlerini göstermektedir. Bütçe dışı harcama yapılamamaktadır. Harcamaların uygun şekilde, uygun yerlere yapılmasından öncelikle belediye başkanı, harcama yetkilisi ve diğer görevliler sorumludur.

62. Madde: Belediye başkanı tarafından hazırlanan bütçe, belediye encümenine sunularak Eylül ayının birinci gününden İçişleri Bakanlığı'na gönderilmektedir. İçişleri Bakanlığı ise belediye bütçe tahminlerini birleştirir ve tasarısına eklemek üzere Eylül ayının sonuna kadar T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı'na bildirmektedir. Belediye encümeni, bütçeyi incelemesini gerçekleştirdikten sonra, görüşüyle birlikte Kasım ayının birinci gününden önce belediye meclisine sunulmaktadır. Belediye Meclisi, meclis sunulan bütçeyi dönem başından önce inceleyerek geldiği şekliyle veya üzerinde değişiklik yaparak kabul etmektedir. Ancak oluşturulan bütçede gelir azaltıcı ve gider arttırıcı nitelikte dengeyi bozacak bir şekilde değişiklik yapılamamaktadır. Kabul edilmiş olan bütçe, mali yılın başından itibaren yürürlüğe girmektedir.⁵⁸

63. Madde: Harcama yetkilisi tanımı yapılmaktadır. Bu ifadeye göre belediye bütçesinden sağlanan ödenek için yapılan tüm harcamalar için harcamanın bulunduğu birimin en üst yöneticisi harcama yetkilisi olarak tanımlanmaktadır.

64. Madde: Bütçe hesabının kesinleşmesi ait olduğu yılın hesap döneminin bitiminden sonra Mart ayı içinde encümenine sunulmaktadır. Kesinleşen hesap, belediye meclisinin Mayıs ayında

---

⁵⁷ docplayer.biz.tr

⁵⁸ sbe.dumlupinar.edu.tr

gerçekleşen toplantıda görüşülmekte ve karara bağlanmaktadır. Hesabın kesinleşmesinde, bütçeye ilişkin hükümler⁵⁹ uygulanmaktadır.

65. Madde:T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı'nın görüşünden geçen belediye bütçesi ve bu bütçenin muhasebe esaslarına göre uygunluk kontrolü bakanlık tarafından sağlandıktan sonra İçişleri Bakanlığı tarafından oluşturulacak olan yönetmelikte düzenlenmektedir.

66. Madde: Her ne sebep ile olursa olsun yeni yıl bütçesinin kesinleşmemiş olması durumunda yeni bütçe kesinleşinceye kadar geçmiş yılın bütçesi uygulanmaktadır ve bu bütçenin kabul edilmesi gerçekleşmemiş olsa dahi yapılan işlemler yeni yılın bütçesine göre yapılmış olarak kabul edilmektedir.

67. Madde: Yapılmış veya yapılacak olan şehir ile ilgili park, bahçe, temizlik, araç kiralama işlemleri, teknolojik cihazların bakımı ve onarımı, sağlık ile ilgili olan hizmetler, su arıtma tesisleri, katı atık için bulunan tesisler, asfalt yapımı gibi şehrin direkt ihtiyacı olan hizmetler belediye meclisi veyahut belediyeye bağlı kuruluşların yetkili organlarının kararları ile yapılacak olan mahalli idare seçimlerinin sonrasında altıncı ayın sonuna kadar ancak sonunu geçmemek şartı ile üçüncü kişilere ihale yolu ile yaptırılabilir.⁶⁰

Aşağıdaki tablolarda 2016-2017-2018 yıllarına ait gelirler incelenmiş ve artış oranları hesaplanarak bir analiz yapılmıştır:

Tablo 2. 2016 Yılı Gelir Bütçesi ve Gerçekleşmesi

GELİRİN TÜRÜ	Bütçe Tutarı (TL)	Gerçekleşme Tutarı (TL)	Bütçe Gerçekleşme Oranı (%)
Vergi Gelirleri	121.000.000	118.523.304	98,0
Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	2.230.000.000	1.312.467.382	58,9
Alınan Bağış ve Yardımlar ile Özel Gelirler	15.000.000	7.345.930	49,0
Merkezi İdare Payları ve Diğer Gelirler	8.863.000.000	9.521.027.391	107,4

⁵⁹ <http://www.turkegitimsen.org.tr/>

⁶⁰ <http://www.ankara.bel.tr/>

Sermaye Gelirleri	881.000.000	291.987.606	33,1
Alacaklardan Tahsilatlar	600.000.000	550.732.969	91,8
Red ve İadeler (-)	-10.000	-84.419.647	844,2
Toplam	12.700.000.000	11.717.664.936	92,3

Kaynak:2016 Faaliyet Raporu, Mali Hizmetler Daire Başkanlığı: S.33

2016 yılında tahmini bütçe ve gerçekleşme tutarı ile oranları açıklanmıştır. Buna göre yıl sonundaki veriler ışığında bütçe tahmini tutar 12.700.000.000 TL olarak belirlenmiş ancak 11.717.664.396 olarak gerçekleşmiştir. Tahmini ve gerçekleşen arasındaki gerçekleşme oranı ise yüzde 92,3 olarak hesaplanmıştır. Tahmin edilen gelirin -982.335.064 TL daha az gerçekleştiği 2016 Yılı faaliyet raporunda gözlemlenmiştir.⁶¹

Tablo 3. 2017 Yılı Gelir Bütçesi ve Gerçekleşmesi

GELİRİN TÜRÜ	BÜTÇE	GERÇEKLEŞME	GERÇEKLEŞME ORANI (%)
Vergi Gelirleri	122.000.000	124.888.460	102,4
Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	3.015.000.000	3.008.690.093	99,8
Alınan Bağış ve Yardımlar ile Özel Gelirler	10.000.000	9.278.167	92,8
Merkezi İdare Payları ve Diğer Gelirler	10.161.000.000	11.085.332.191	109,1
Sermaye Gelirleri	1.466.000.000	227.609.330	15,5

⁶¹ <http://www.ibb.istanbul/>

Alacaklardan Tahsilatlar	275.000.000	166.192.242	60,4
Red ve İadeler (-)	-10.000.000	-11.527.201	115,3
Toplam	15.039.000.000	14.610.463.282	97,2

Kaynak:2017 Faaliyet Raporu, Mali Hizmetler Daire Başkanlığı: S.32

2017 yılında tahmini bütçe ve gerçekleşme tutarı ile oranları açıklanmıştır. Buna göre yıl sonu verileri baz alındığında tahmin edilen gelir 15.039.000.000 TL olarak hesaplanmış ancak 14.610.463.282 TL olarak gerçekleşmiştir. Tahmin edilen ile gerçekleşen arasındaki oran ise yüzde 97,2 olarak hesaplanmıştır. Gelirlerde bir önceki yılda da gözlemlendiği üzere aynı şekilde ancak -428.536.718 daha az gelir sağlanmıştır.

Tablo 4. 2018 Yılı Gelir Bütçesi ve Gerçekleşmesi⁶²

GELİRİN TÜRÜ	BÜTÇE	GERÇEKLEŞME	GERÇEKLEŞME ORANI (%)
Vergi Gelirleri	123.000.000	133.135.521	108,2
Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	2.170.000.000	2.364.527.927	109,0
Alınan Bağış ve Yardımlar ile Özel Gelirler	12.000.000	11.774.783	98,1
Merkezi İdare Payları ve Diğer Gelirler	12.025.000.000	13.109.081.352	109,0
Sermaye Gelirleri	3.857.000.000	2.721.850.590	70,6
Alacaklardan Tahsilatlar	290.000.000	106.771.139	36,8
Red ve İadeler (-)	-10.000.000	-22.193.484	221,9
Toplam	18.467.000.000	18.424.947.829	99,8

Kaynak: 2018 Faaliyet Raporu, Mali Hizmetler Daire Başkanlığı: S.34

⁶² <http://www.ibb.istanbul/>

2018 yılında tahmini bütçe ve gerçekleşme tutarı ile oranları açıklanmıştır. Belirlenen bütçe hedefleri doğrultusunda, tahmin edilen gelir 18.467.000.000 TL iken gerçekleşen 18.424.947.829 olarak gerçekleşmiştir. Tahmini edilen ile gerçekleşen arasındaki oran ise yüzde 99,8 olarak hesaplanmıştır. Tahmin edilen gelirin -42.052.171 TL daha az gerçekleştiği 2018 Yılı faaliyet raporunda gözlemlenmiştir ⁶³(2018 Yılı Faaliyet Raporu, Temel Mali Tablolara İlişkin Açıklamalar, S.33)

2016, 2017 ve 2018 yılı karşılaştırıldığında gelirlerin gerçekleşen ve tahmin edilen arasında farklılıklar olduğu bu farklılıkların gelirlerin azaldığı yönünde olduğu raporlarda görülmüştür. Özellikle 2017 yılındaki gelirin 2016 ve 2018 yılına göre daha az olduğu görülmüştür.

Tablo 5. İstanbul Büyükşehir Belediyesi (2016-2018) Artış-Azalış Yüzdeleri Tablosu

AÇIKLAMA	2016 YILI ARTIŞ-AZALIŞ YÜZDESİ	2017 YILI ARTIŞ-AZALIŞ YÜZDESİ	2018 YILI ARTIŞ-AZALIŞ YÜZDESİ
Vergi Gelirleri	0,04	0,05	0,06
Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	- 0,13	0,56	- 0,27
Alınan Bağış ve Yardımlar ile Özel Gelirler	0,04	0,21	0,21
Merkezi İdare Payları ve Diğer Gelirler	0,11	0,14	0,15
Sermaye Gelirleri	- 0,07	- 0,28	0,92
Alacaklardan Tahsilatlar	0,76	- 2,31	- 0,56
Red ve İadeler (-)	0,86	- 6,32	0,48

Kaynak: İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2015-2016-2017-2018 yıllarına ait faaliyet raporları gelir bütçeleri incelenerek oluşturulmuştur.

⁶³ <http://www.ibb.istanbul/>

Yukarıda verilen Gelir Bütçe Verilerine göre artış-azalış oranları hesaplanmıştır:

- Vergi Gelirleri, yukarıda verilen Tablo 4. Bazında incelediğinde her yıl %1 oranında artış göstermiştir.
- Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri, 2015 yılına göre 2016 yılında %13 azalış göstermiş, bu düşüş 2017 yılında %56 oranında artmış, 2018 yılında ise %27 düşmüştür.
- Alınan Bağış ve Yardımlar ile Özel Gelirler ise 2015 yılına göre 2016 yılında %4 artış göstermiş bu oran 2017 ve 2018 yılında %21 yükselmiş olduğu verilerden incelenmiştir.
- Merkezi İdare Payları ve Diğer Gelirler, 2015 yılına göre 2016 yılında %11, 2017 yılında %14 ve 2018 yılında %15'e yükselmiştir.
- Sermaye Gelirleri, 2016 yılında %7 düşmüş, 2017 yılında %28 oranında düşmüş ancak 2018 yılında %92 artmıştır.
- Alacaklardan Tahsilatlar, 2016 yılında %76 artmış, 2017 yılında %2,31 düşmüş, bu düşme oranı 2018 yılında ise 0,56 yükselmiştir.
- Red ve İadeler ise 2016 yılında %86 iken 2017 yılında %6,32 gerilemiş, 2018 yılında ise %48'e yükselmiştir.

2016-2017 ve 2018 yıllarında gelir bütçesi tabloları incelendiğinde görülmüştür ki gerçekleşen bütçe yeterli seviyede değildir. Giderleri finanse etmek için kullanılan iç ve dış borçlanmalar dışa bağımlılığı arttırmaktadır. Artan bu borçlanma her yıl artarak devam etmiş ve geçmiş yılların verilerine göre bu artış devam edecektir. Alınan borçlar gelecek neslin borç durumunu yapılan analiz sonucunda etkileyeceği öngörülmektedir.

2.1.3. MALİ TRANSFER SİSTEMİNE İLİŞKİN DEĞERLENDİRME

Türkiye'de getirilmek istenen sistem ilk bakışta objektifliği esas almaktadır. Ancak mali yardımı dağıtırken yerel yönetimlerin içinde bulunduğu ve harcama ihtiyaçlarına neden olan faktörleri göz önüne almaya çalışan bir sistem olmadığı görülmektedir. Uluslararası uygulamalara baktığımızda mali yardım dağıtımında kullanılan yöntemler genelde harcama ihtiyacındaki farkı ya da vergi kapasitesindeki (ya da fiskal kapasitedeki) farkı azaltmaya

yöneliktir. İngiltere ve Danimarka’da regresyon analizi kullanılarak geliştirilen “harcama ihtiyacı” yaklaşımı veya Avusturalya ve Kanada’da uygulanan ve yerel vergi kapasitesini ölçen yöntemler, ülke genelinde harcama farklılıklarını ya da vergi kapasitesindeki farkı azaltmayı amaçlamaktadır. (Tekeli, R. 2006: S.178-179)

Amerika’da kullanılan sistemde ise Gayri Safi Yurtiçi Hasıla (GSYH) yerel vergi kapasitesinin bir göstergesi olarak kabul edilmekte ve mali yardım dağıtımında bir unsur olarak kullanılmaktadır. Burada Gayri Safi Milli Hasıla açısından fakir bölgelere kendilerinden daha zengin olan bölgelere nazaran mali yardımdan daha fazla pay verilerek ülke genelindeki mali eşitsizlik azaltılmaya çalışılmaktadır. (Tekeli, R. 2006: S.179)

Türkiye’de tam anlamıyla bir “Need Related Grant” sistemini (harcama ihtiyacıyla ilişkili mali yardım) oluşturmanın zorluğu bir belediye hizmet kategorisi için gerekli olan verinin toplanıp belediyeler arasında ortaya çıkabilecek harcama farklılıklarını tespit etmenin zorluğundan ileri gelmektedir. O halde, sınırlı veri seti ile yapılabilecek şey, amaca ulaştırılacak en etkin yolun seçilmesidir. Yani eldeki veri setini amaca ulaştırmak için kullanılmaktadır. Bu bağlamda, Türkiye’de önerilen mali yardım sisteminin ülke genelindeki eşitsizliği düzeltme amacını yerine getirebilmesi için kişi başına GSYH göstergesi tasarıda önerilen transfer kriterlerine eklenebilir. (Tekeli, R. 2006: S.179)

2.1.4. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Gelirlerine Ait Mevcut Sorunlar

Mali sorunların oluşumunda yukarıda da belirtilen artan nüfus ve kentleşme, İstanbul’a sürekli oluşan bir göç, kişisel ihtiyaçların farklılaşarak artması ve bunlara bağlı olarak artan gelirin paralel olarak mali açıdan yetersiz bir artışın olması temel sorunları arasında sayılır.

Toplulukların yaşamını devam ettirmesi artık şehirlerde devam etmektedir. Disiplinli ve daha sert merkezîyetçi bir sistem içerisinde mali veriler tek bir yerde toplanmakta ve dağıtımı gerçekleşmektedir. Sağlanan gelirler sunulan hizmete karşısında yeterli olmamaktadır. Kaldı ki, mali desantralizasyon, mali verilerin aynı zamanda halkın da içerisinde bulunulması istenen bir süreç söz konusu olmaktadır ve halka en yakın yerel idareler tarafından kullanılması gerekmektedir. Ancak şehrin öneminin artmasına rağmen belediyeye ait olan gelirler kamu gelirlerinin toplamı içerisinde yüzde 15 gibi ufak bir orana sahiptir. Kamu

harcamalarının sadece yüzde 10'u belediyeler tarafından gerçekleştirilmektedir (DEİ, 2001). Bu veriler sonucunda görülmektedir ki, ülkemizde mali özel idareler kaynaklı hizmetlere talep hızla artmaktadır. Sağlanan bu hizmetlerin çoğunluğu merkezi idare tarafından karşılanmakta ve sağlanan gelirler ile artan bu hizmet taleplerine karşılık vermek ciddi oranda güçleşmektedir. Kaldı ki personel ücretlerini bile karşılayamayan belediyeler bulunmaktadır. (Keshab, 2020, S. 188-191)⁶⁵

Emlak vergisinin, etkin hale gelmesi durumunda belediyelerin en önemli kaynağı haline gelecektir. Şu haliyle nispi bir vergi olmakla birlikte, ne yazık ki emlak bedelleri, gerçeği yansıtmaktan çok uzak olduğu için, beklenen seviyede bir kaynak oluşturmamaktadır. Üstelik emlak vergileri hem bir beldede hem de ulusal düzeyde kalkınmaya önemli katkı sağlamaktadır. Çünkü belediyeler yeni alan için yapılan projelerde, imar planları düzenlerler ve bundan dolayı da bu tür yerler kıymet kazanır ve bunlara bağlı olarak da vergiler artması mümkündür (Dye, Richard F. ve Sundberg, Jeffrey O., 1998: 90).

Ülkemizde belediyelerin karşılaştığı mali nitelikli sorunlar ve özellikle gelirin yeterli olmaması, sosyal alanlarda yapılacak olan harcamaları ve bunlara kaynak oluşturulmasını kısıtlamaktadır. Belediyelerin temel giderleri karşılamada güçlükler çekmektedir. Oysaki, gelirin yeniden paylaşımı amaçlı sosyal içerikli harcamalar, ayrı bir öneme sahiptir. Özellikle sosyal hizmet ihtiyaçlarının daha fazla olduğu yerlerde, bunlara bağlı olarak artmaktadır (Sharp, 1991: S.936).

Belediyelerin sınırlı öz kaynakları ile merkezi yönetim gelirlerinden aldıkları payların yetersizliği, öncelikli olarak mali yönden güçlendirilmelerini gerektirmektedir. Bununla birlikte, Avrupa Birliği (AB), Kalkınma Ajansları ve benzeri kaynaklar tarafından sağlanan proje temelli desteklerden yararlanabilmeleri için kapasitelerini geliştirilmesi gerekmektedir. Ayrıca, belediye hizmetlerine yönelik teknolojik altyapılarının geliştirilmesi gerekmektedir. Ayrıca, belediye hizmetlerine yönelik teknolojik altyapılarının geliştirilmesi önem taşımaktadır. Belediyelerin dış destekli projeler ile bir yandan teknolojik alt yapılarını geliştirirken, öte yandan hizmet geliştirme uygulamaları yaptıkları görülmektedir. Bir başka deyişle, dış destekli projeler belediyelere kendilerini geliştirmeleri amacı ile geçici ancak ek bir kaynak yaratmaktadır. (Kaya, 2019, S.123-124)

Belediyelere harcama yetkisi aktarılmaktadır ancak gelir toplama yetkisi harcama yetkisi oranıyla eş değer olmaması sebebiyle, merkezi idare ile yerel yönetimler arasındaki bu

---

⁶⁵ sead.selcuk.edu.tr

orantısız paylaşıma yol açmaktadır. Bunun sonucunda ise merkezi idare belediyelere kaynak aktarmak sonucuna katlanmaktadır.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi (İ.B.B.) gelirlerinden daha önceki bölümlerde bahsedilmiştir. Ancak İ.B.B. gelirlerinde oluşan sorunlar hem tahsilat açısından hem de artan ihtiyaçlar ve artan kentleşmeye bağlı olarak yetersiz kalmaktadır. İhtiyaçların artması ve nüfusun artması, İ.B.B.'den talep edilen hizmeti de arttırmaktadır. Gelirler de bunlara bağlı olarak artmakta ancak yeterli bir artış olmamaktadır.

İBB gelirlerinden kaynaklanan bu sorun belediyenin halka sunacağı hizmet açısından yetersiz kalmaktadır. Hem tahsilat sorunları hem gelir sorunları söz konusudur. Tahakkuk eden vergi vatandaşlara nazaran şirketlerden tam olarak tahsil edilememektedir. Kaldı ki tüzel kişilerin de halk gibi kullandığı hizmetler söz konusudur. Ancak halkla aynı oranda vergi ödemektedir. Hizmet sektöründe olan her firma belediyenin sağladığı çöp toplama hizmeti, yol hizmeti gibi hizmetlerden bir hane halkına oranla daha fazla faydalanmaktadır. Bu nedenle vergi oranının aynı olması eşitlik ilkesine uygun olmasına rağmen adil değildir.

Vatandaşlar açısından ise artan ihtiyaçlara daha farklı ihtiyaçlar da eklenmektedir. Sosyalleşme ihtiyacı, evcil hayvan barındırma ihtiyacı gibi ihtiyaçlar söz konusudur. Ancak bu artan ihtiyaçları belediyelerin sunduğu hizmetlerden faydalanarak karşılamaktayız. Karşılanan bu ihtiyaçlarımızın vergisel durumu söz konusudur. Bu bir an önce gündeme gelmeli ve değerlendirilmelidir.

Eşitlik ilkesi gereği herkese geliri oranında vergi beyan ve tahakkuk etmelidir. Tahakkuk edip ödenmeyen, olması gerekenden daha az tahakkuk eden veyahut hiç tahakkuk etmemesi gibi farklı durumların ortaya çıkması belediyemizi dar bir boğaza sokmaktadır.

Mali özerklik anlayışının hala benimsenmemiş olması ve merkezi yapıya bağımlı olmak da bu sorunlardandır. Yukarıda da belirtilmiş olan gelir ve giderlerin üzerinde merkezi yapının daha çok etkisinin olması ve gelirleri kendilerinin tahsil etmiyor olması ve harcamaların Belediye tarafından finanse edilemiyor olması ciddi bir sorundur.

11 Mart 2020 tarihinde ortaya çıkan Covid-19 salgınında gördüğümüz üzere bu olağanüstü durumdan herkes fazlasıyla etkilenmiştir. Ancak bize hizmet sunan kurumlar ciddi bir sıkıntıya düşmüştür. Görüldüğü üzere bu tarz bir olağanüstü duruma karşı önlemimiz mali açıdan maalesef yoktur. Kaldı ki vergi durumu göz önüne alındığında yetersiz kalması

kaçınılmazdır. Bu tarz olağanüstü durumlar için de bir değerlendirme yapılmalı ve gerekli vergilendirme gündeme gelmelidir.

İ.B.B. gelirlerinde oluşan bu sorunlar sosyal yaşamımızda da bizi etkilemektedir. Bu nedenle bunlara ilişkin çalışmalar yapılmalı gerekli önlemler alınmalıdır.

Daha önce de verilerini analiz ettiğimiz gelirler yıllar içerisinde değişiklik göstermiş ancak yeterli artışın sağlanamamasından dolayı mali yetersizlik her halükarda bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. En yüksek gelir Diğer Gelirlerden sağlanmaktadır. Ancak sağlanan bu gelir merkeze bağımlılığı arttıran bir gelir olmasından kaynaklı olarak yeteri fon kaynağını sağlayamamaktadır.

2.1.4.1. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Gelirlere İlişkin Olan Vergilerin ve Vergi Oranlarının Günümüze Uyarlanmaması

İstanbul Büyükşehir Belediyesi nüfusu diğer şehirlerin çok çok üstünde olması ve ihtiyaçların buna bağlı olarak artması vergilerin güncellenmemesine de bağlı olarak gün geçtikçe daha da şehri yaşanılması zor bir hale getirmektedir.

29.05.1981 yılında çıkarılan 2464 Kanun Numaralı yasa zaman zaman maddeler eklense de tam anlamıyla bir değişikliğe uğramamış ve artan ihtiyaçlar neticesinde yeni gelir kaynakları oluşturulmamıştır. Giderler günümüze göre giderek artmaktadır. Vergilerde kullanılan oranların konut, gayrimenkul ve işyeri sahiplerinden aynı oranda alınması eşitlik ilkesine uygun ancak adalet sistemine uygun değildir. İlçe bazında da aynı durum söz konusudur. İlçeler bazında gelir oranlarının aynı olmaması ancak vergi oranlarının sabit olarak herkesten aynı oranda alınması adaletli bir yaklaşım değildir. Bu nedenle günümüze uygun olarak vergi gelirlerinin ve oranlarının düzenlenmesi gerekmektedir.

2.1.5. İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ'NİN MEVCUT GELİRLERİNİN ARTTIRILMASI

İlan ve Reklam Vergisi, bu vergide gerekli tespitler yapılarak mevcut olabilecek gelirin vergi kaçırmalarına engel olarak tahsil edilmesi noktasında yaptırım uygulanmalarıdır. Siyasi partilerin de bu vergiden muaf tutulmaları, oluşabilecek bir gelirden feragat etmektir. Seçim dönemlerinde oluşan seçim kampanyaları ortadan kaldırılmalı yahut vergi oranı belli bir nispette değil de tamamına uygulanmalıdır. Bir şirket nasıl gerekli tüm vergilerini ödemek ile mükellef ise siyasi partiler de bir kuruluştur ve vergiden muaf tutulmamalıdır. İlan ve Reklam Vergisi'nin de diğer vergilerde olduğu gibi hala güncellenmemiş olması vergi kaybına neden olmaktadır.

Haberleşme Vergisi, günümüzde sadece Türk Telekomünikasyon A.Ş. tarafından ödenen bir vergidir. Günümüzde haberleşme için açılan birçok iletişim şirketi mevcuttur. Bu vergi haberleşmeye aracılık eden tüm kuruluşlar için geçerli olmalıdır. Günümüzde bilgisayarlar, telsiz telefonlar vb. iletişim araçları kullanılmaktadır. Bu nedenle sadece telsiz telefon kullanımı için çıkarılan ve sadece Türk Telekomünikasyon A.Ş. 'ne uygulanan bu vergi türü artık günümüze şartlarına ve ana faaliyet konusu bu olan tüm şirketlere göre uyarlanmalıdır. Buna bağlı olarak sadece Türk Telekom'un vergi mükellefi olması grup şirketi olarak kurulan TTnet A.Ş. firmasından alınmamaktadır. Bu örneğe birçok Data hizmeti sunan firma örnek gösterilebilir. Bu bağlamda vergi gelirlerinde olumsuz yöne giden bir durum oluşmaktadır.

Çevre Temizlik Vergisi, belediye sınırları ve mücavir alanlar içinde bulunan ve belediyelerin katı atık toplama ile kanalizasyon hizmetlerinden yararlanan konut, işyeri ve diğer şekillerde kullanılan binaları kullananlardan, yılda iki kez tahsil edilen bir vergidir. İstanbul içerisinde yaşadığımız coğrafya nedeniyle hem iklim değişiklikleri hem de küresel ısınma gibi sorunlara maruz kalmaktadır. Bu nedenle oranının aynı kalması veyahut dönemsel farklılıklar baz alınarak söz konusu verginin tekrar gözden geçirilmesi gerekmektedir. Bunlara bağlı olarak alınan verginin yılda iki kez olması ve sadece konut, işyeri ve diğer şekillerde binaları kullananlardan alınması yeterli değildir. Nüfusun artmasıyla ihtiyaç duyulan park, yol, bahçe gibi alanların artırılması söz konusu olmuş bu nedenle bu hizmetlerin devam edebilmesi için vergi ödeme sıklığı ve oranı arttırılmalıdır. Aksi takdirde belediyeler artan giderlerin yanında aynı kalan bu yükü kaldırmakta zorluk çekecektir.

Emlak Vergisi, mükelleflerin servetleri üzerinden ve ikamet edindikleri mülkleri üzerinden dolaysız olarak alınan bir vergidir. Nüfusun artmasıyla kentleşme artmış, dolayısıyla bina, arsa, arazi kullanım alanları da artmıştır, bunlara istinaden uygulanan muafiyetler söz konusu olmuş ancak bu durum belediye gelirlerini arttırmamış aksine mükellefin daha az vergi ödemesine istinaden yapılmış bir uygulamadır. Bu çalışmada analiz edildiği üzere daha önce de söz etmiş olduğumuz gelişen teknoloji, gelişen ihtiyaçlar ve artan nüfusa bağlı olarak bu vergilerde muafiyet söz konusu olmamalıdır. Aksi takdirde günümüzde olduğu gibi gelecekte de Belediye'ler bu giderleri karşılayamayacak duruma gelecektir.

İşgal Harcı, hemen her kişi veyahut kişilerin yaptığı bir eylemdir. Bu harçta yapılacak olan denetimin arttırılması olmalıdır. Denetimin sadece artması tek başına yeterli bir eylem olmayabilir bu neden yaptırım uygulanmalıdır. İşgal harcında artırımdan çok işgal harcını ödenmesinden kaçınılmasının engellenmesine yönelik bir yaptırım uygulanmalıdır.

Öz gelirler arttırılmasına ilişkin yapılacak çalışmalar önemlidir bunlara ek olarak ve en önemli konulardan biri de Mali Özerklidir. Mali özerklik söz konusu olmadığından bu konu için öncelikli bir çalışma başlatılmalı kurumlar kendi gelir ve giderlerini yönetebilme özgürlüğüne sahip olmalıdır. Aksi durumda hantallaşan yapı ve kendi kendini yönetme yetisine sahip olmayan birimler tarafından yönetmeye devam edecektir. Özerklik en önemli konulardan biridir ve göz ardı edilmemelidir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYE GELİRLERİNİN ARTTIRILMASINA YÖNELİK ÇIKARIMLAR

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin gelirleri incelendiğinde ihtiyaçları karşılama da yeterli olmadığı görülmektedir. Bu bölümde ihtiyaçların karşılanmasına yönelik çözüm önerileri ve inovatif yaklaşımlara değinilmektedir.

3.1. İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ GELİRLERİNİN ARTIRIMINA İLİŞKİN İNOVATİF YAKLAŞIMLAR

Belediyelerin öz gelirleri dışında merkezi sistem tarafından idame ettiriliyor olması en büyük olumsuzluklardan biridir bunun sebebi ise belediyelere en büyük desteği sağlayan transferlerin Merkezi sistem tarafından yapılması ve yapılan bu transfer sonucunda ise en çok söz hakkının Merkezi sisteme ait olması İstanbul Büyükşehir Belediyesi (İ.B.B.) tarafından ciddi bir sorun olmaktadır. Sebebi ise yapılan harcama ve oluşan gelir kısmının Merkezi sistem tarafından yönetilmiyor olması gerekmektedir. Yapılan yardım sadece İ.B.B tarafından öz gelir olarak takip edilmeli ve elde edilen bu gelir direkt sistemi bilen ve kurumu idare ettirenler tarafından idaresi sağlanmalıdır.

Şirketler sundukları hizmet üzerinden elde ettikleri gelirler merkezi sisteme şirketler tarafından bir vergi ödenmektedir. Ancak tamamı merkezi sisteme ödenen verginin belli bir kısmının transfer yolu ile değil belediyenin öz gelirleri arasında yer alması gereken bir payın oluşturulması gerekmektedir. Şirketin sürdürülebilirliği açısından bulunduğu yerdeki İstanbul Büyükşehir Belediyesi ilçe belediyesine gelirine istinaden ödediği vergi üzerinden bir pay ayrılmalı ve ayrılan pay öz gelirleri arasında yer almalıdır.

Merkezi sisteme bağımlı şekilde yaşayan İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin bir an önce bu bağımlı durumundan kurtulması gerekmektedir. İstanbul çok büyük bir yapıya sahip olan ve gün geçtikçe daha da büyüyecek bir yapıya sahiptir. Gerek nüfus gerek kentleşme açısından ciddi bir ilerleme söz konusudur. Bu gelişmeler neticesinde ise bağımlı olarak sağladığı transfer gelirlerinden ve bağılı bulunduğu yapı söz konusu bir an önce değişmeli ve tamamen kendi mali özerkliğini kurmalıdır.

Belediye de insani güce ihtiyaç duyan ve bu yapıda ilerleyen bir kurumdur. Ancak İstanbul Büyükşehir Belediyesi diğer belediyelere nazaran ciddi bir nüfus artışı ve kentleşmeyle karşı karşıyadır. Bu neden teknolojinin aktif olarak kullanılmasını sağlayacak “E-Beyan, E-Ödeme” sistemleri gibi sistemlerin kurulması ve kişilerin bunlara aktif bir şekilde yönlendirilmesi sağlanarak hem yerden hem de çalışan maliyetlerini bu şekilde azaltması sağlanarak daha çok halkın ihtiyaçlarına yoğunlaşması gerekmektedir. Covid-19 salgınında da gördüğümüz üzere ve büyük bir deneyimleme yapmamız üzere her anlamda maliyetleri en aza indiren bir yöntem sağlanabilmiştir. Bunun üzerinden giderek gelebilecek olan salgın veyahut doğal afetlere karşın Covid-19 salgınında deneyimlediğimiz gibi bu tarz salgın veya doğal afetlerden etkilenmemek adına çalışmalara başlanmalıdır.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin mal varlığı kontrol altına alınarak, kullanımda bulunmayan demirbaşların satışı gerçekleştirilebilir veya kiraya verilebilir.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi kendi ürünlerini üreten bir toplum oluşturabilmek adına teşvikler oluşturmalı ve kendi ürettikleri ürün sayısını arttırmalıdır. “Kızılay Maden Suları” buna en güzel örneklerden biridir. Bu yolla hem istihdam yaratacak hem üzerimizde dışa bağımlı olarak temin ettiğimiz ürünleri almamamız noktasında bir oluşum sağlayabilecektir. Kaldı ki bunu yapması yerli üretim ve tüketimi arttıracak, hem de kendi gelir kaynağını kendi oluşturacaktır. Çok basit gibi görünen bu denklem aslında yapılmakta çok geç kalınmış bir denklemdir.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi giderlerini azaltmak da gelir arttırmaya yönelik bir çalışmadır. Gereksiz yapılan harcamalar tespit edilerek ortadan kaldırılmalı ve milyonlar vererek temin ettiğimiz hizmetleri kendi bünyesinde değil halkla iş birliği yaparak bölüşüm sağlanarak ve bu giderler azaltılabilmektedir. Örneğin; su, doğalgaz, elektrik gibi sayaç üzerinden ihaleye girerek sadece bu geliri elde etmek için sayaç okuma üzerine ödediğimiz devasa rakamlar yerine, kartlı sistemde kişinin kendinin giderek su ödemesini yapıp daha sonra kullandığı sus sitemi mantığında olduğu gibi bir elektronik sistem üzerinden yapabileceği bir ağ kurularak halkla iş birliği neticesinde bu ihalelerden kurtulma durumunu göz önünde bulundurarak bir sistem kurmalıdır.

Gün geçtikçe artan nüfus ve kentleşme nedeniyle ulaşım ağları ve diğer tesisatlar ile ilgili bazı yol üzerinde gerçekleştirilen kazı çalışmalar yapılmaktadır. Ancak bugün su tesisatı için kazılan yer yarın elektrik için kazılmaktadır. Oluşan bu durum hem bu kalabalık nüfus içerisinde ulaşımı zora sokmakta hem de maliyeti hem su tesisatı hem de elektrik için ayrı ayrı

yaptırmasına bağlı olarak arttırmaktadır. Bu çalışmalar için yapılan organizasyonlar daha planlı yapılmalıdır. Göz ardı edilen ufak gibi görünen ama maliyetleri olumsuz yönde etkileyen bir durumdur.

3.1.1. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Dijitalleşme Sonucu Gelir Artışı

Dijitalleşme, var olan bilgi ve kaynaklara bilgisayar ortamında ulaşabilmemizi sağlayan bir süreçtir. Hayatımızın her alanına girmeye başlayan dijitalleşme, günümüzde çok fazla tercih edilen bir yapıdır. Covid19 Pandemi sürecinde de yaşadığımız gibi Dünya’da oluşan olumlu veya olumsuz etkenler işlerimizi aksatmamızı sağlamakta ve bunun için bir altyapı oluşturulmalıdır.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi, çok fazla nüfusa sahip olan ve gittikçe de artan bir nüfusa sahiptir. Bu şehrin refahının sağlanmasında ciddi bir olumsuzluk sebebine dönüşmeye başlamıştır. Gerek yoğun trafiklerin olduğu kalabalık ve nefes alınamayacak bir raddeye gelen İstanbul’un artık bunu daha aza indirebilmesi için teknolojik süreçlerin bir parçası olmak durumundadır.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi, artan nüfus ve ihtiyaçlar sebebiyle çok fazla iş yükü de sorumluluğu altındadır. Personel maliyetleri, bulunduğu yer maliyetleri, belediye de işi olan insanların zaman maliyetleri gibi birçok olumsuz durum bu sürecin hızlanmasını sağlamalıdır. İstanbul Büyükşehir Belediyesi’nde bulunan verilerin bir an önce dijitale aktarılması ve aktarılan verilerin kullanıcı tarafından aktif olarak kullanabilmesi gerekmektedir.

E-Belediye kavramı ise belediyenin bölge halkına hizmetlerini daha hızlı, süre sınırı olmadan günün her saatinde sunabildiği, bölgeye dair bilgilendirmelerin yapıldığı, bölgeye dair belirli karar alma süreçlerine katılım sağlayan yenilikçi uygulamalar toplamıdır. (Çakır, 2015, S.5)

Tablo 6. Klasik Yerel Yönetim Anlayışı ile E-Belediyecilik Uygulamalarını da İçeren Yerel Yönetim Anlayışı Karşılaştırma Tablosu⁶⁶

⁶⁶ <http://www.e-sosder.com/>

Klasik Yerel Yönetim Anlayışı	E-Belediyecilik Uygulamalarını da İçeren Yeni Yönetim Anlayışı
<p>Alınan idari kararların paylaşımına kapalı olması.</p> <p>Uzun bürokratik iş akışı.</p> <p>Halkla ilgili alınan kararların, konuyla alakalı gerekli bilgiye ulaşılmadan yöneticiler tarafından alınan kararın uygulanması.</p> <p>Yönetim ve halk arasında ilişki.</p> <p>Yönetim ve yetkili birimlere başvurma sürecinin zor olması.</p> <p>Diğer kamu kurumlarla olan ilişkilerde uzun bürokratik süreçler.</p> <p>Bürokratik denetleme.</p>	<p>Alınan idari kararların elektronik ortamda paylaşımına açık olması.</p> <p>Elektronik ortamdaki sürecin seri ve hızlı olması.</p> <p>Yerel halkın belediye hizmetlerini değerlendirebileceği şikayet, dilek ve öneri, beyaz masa gibi yöntemler üzerinden değerlendirilip hizmet sunulması.</p> <p>Hizmet sunan yönetim ve müşteri ilişkisi.</p> <p>Erişebilir olmak ve sürekli değişen ve gelişen bir yapıyı ilke edinmesi.</p> <p>Kurumlar arası entegrasyon ve etkinlik.</p> <p>Bireysel katılımcılık ve performans ölçümü.</p>

Kaynak: (Henden ve Henden,2005: S.56)⁶⁷

E-Belediyecilik sistemi ve buna ilaveten dijitalleşmeyi daha da aktif olarak kullanılması sağlanmasında personel maliyeti, zaman maliyeti, yer maliyeti gibi unsurların azalması da belediye gelirlerini artıracak ve halkın her şeyden anında haberdar olması sosyal devlet anlayışına da katkı sağlayacaktır.

Yapılan bu teknolojik gelişmeler neticesinde sistematik bir düzenin kurulması ve aktif olarak gelirlerin takip edilmesi sağlanabilecektir. Gelir takibinin yapılabilmesi süreç içerisinde hangi vergiden ne kadar gelir sağlandığının öngörülmesi ve planların bunlara uygun olarak yapılması ile daha gerçekçi sonuçlara göre hareket edilmesini sağlayacaktır.

3.1.1.1. Geleceğin Mesleklerine İlişkin Vergilendirme Yaklaşımı

Gelişen teknolojiyle birlikte mesleklerde bu yöne doğru evrilmeye başlamıştır. İnternete bağlanma oranı ciddi bir şekilde artmaktadır. Çevremizde de gördüğümüz üzere 7'den 70'e, yaş, cinsiyet, toplum fark etmeksizin her çağda bulunan insanlar duruma ayak uydurmaya çalışmaktadır. Toplumsal durumlarda da uyum sağlanmayan durumlar dışlanmaya sebebiyet

⁶⁷ <http://www.researchgate.net/>

vermektedir. Ancak konumuz gereği içerik üreticiliği, insansız hava araçları ve yapay zeka ve benzeri gibi birçok meslek günümüzde ciddi noktalara gelmektedir. Vergilendirme bu konularda açılan işyeri noktasında yapılmaktadır. Bu durumda da vergisel bir eksiklik söz konusu olmaktadır. Daha önceki başlıkta bulunan “**İstanbul Büyükşehir Belediyesi Gelirlere İlişkin Olan Vergilerin ve Vergi Oranlarının Günümüze Uyarlanmaması**” konusunda olduğu gibi vergilerde yapılmayan güncellemeye bu durum örnek olabilir.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi’nin sunduğu hizmetlerden burada hayatını devam ettiren her kurum, kuruluş ve bireyler tarafından kullanılmaktadır. Bunlara bağlı olarak vergilendirmenin 29.05.1981 yılında çıkarılan 2464 Kanun Numaralı yasasına göre devam etmesi ve sadece eklenen bazı kararlar ile güncellenmesi söz konusu değildir. Gelişen meslek, ihtiyaç ve teknolojiye göre uyarlanması gerekmektedir.

3.1.1.2. Motorlu Taşıtlar Vergisi’nin İstanbul Büyükşehir Belediyesi’ne Bırakılması

Motorlu Taşıtlar Vergisi 18.2.1963 tarihinde kabul edilen 197 kanun numarası ile yürürlüğe girmiştir. Verginin kapsamı ise;

“Karayolları Trafik Kanununa göre trafik şube veya bürolarına kayıt ve tescil edilmiş bulunan motorlu kara taşıtları: Karada, havada (6/5/2009 tarihli ve 5897 sayılı Kanunun 3. maddesiyle; bu bentte yer alan “, deniz, göl ve nehirlerde” ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.) insan, hayvan ve eşya taşımaya yarayan ve makine kuvvetiyle hareket eden taşıtlardır. Ulaştırma Bakanlığı Sivil Havacılık Genel Müdürlüğüne kayıt ve tescil edilmiş olan uçak ve helikopterler, bu vergiye tabidir.”⁶⁸

İstanbul Büyükşehir Belediyesi çok yoğun bir araç kitlesine sahiptir ve buna bağlı olarak yoğun bir gidere de maruz kalmaktadır. Motorlu Taşıtlar Vergisi’nin merkezi transfer ile belediyeye aktarılması bu giderleri orantılı bir şekilde karşılamamaktadır. Mevcut bulunan bu gelirin tahsilinin şehir kapsamında İstanbul Büyükşehir Belediyesi’ne bırakılması gelir kaynağının artırımına ilişkin önerilerden birisini oluşturmaktadır.

⁶⁸<https://www.mevzuat.gov.tr/anasayfa/MevzuatFihristDetayIframe?MevzuatTur=1&MevzuatNo=197&MevzuatTertip=5> / <http://www.mevzuat.gov.tr/>

3.1.1.3. Değerli Konut Vergisinin İstanbul Büyükşehir Belediyesi'ne Bırakılması

05.12.2019 tarihinde eklenen Türkiye sınırları içinde bulunan mesken nitelikli taşınmazlardan 29 uncu maddeye göre belirlenen bina vergi değeri 5.000.000 Türk lirasının (6.173.000 TL) üzerinde olanlar değerli konut vergisine tabidir.⁷⁰ Değerli konut vergisini mesken nitelikli taşınmazların maliki, varsa intifa hakkı sahibi, her ikisi de yoksa mesken nitelikli taşınmaza malik gibi tasarruf edenler öder. Bir mesken nitelikli taşınmaza paylı mülkiyet hâlinde malik olanlar, hisseleri oranında mükellefler. Elbirliği mülkiyette malikler vergiden müteselsilen sorumlu olurlar.⁷²

Değerli Konut Vergisine konu olacak olan gayrimenkulleri belirlenme işlemini, Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü ya da yetkili değerlendirme şirketleri yapmaktadır.

Değerli Konut Vergisi, merkezi yönetim tarafından tahsil edilen servet vergilerinden biridir. Ancak bu konu tamamıyla gayrimenkulün bulunduğu Büyükşehir belediyesinin takibinde olması gereken bir vergi türüdür. Emlak vergisi belediye gelirleri başlığı altında yer alan, değerli konut vergisinin de emlak vergisinin altında açılması belediye gelirlerini de etkileyen bir unsur olduğunu göstermektedir. Merkezi yönetim tarafından tahsil edilen bu vergi belediye gelirlerini direkt etkilemesi gereken bir vergi iken tahsil eden kurum açısından belli bir pay alma gibi bir durum ortaya çıkmaktadır. Gayrimenkulün bulunduğu il ve ilçe konunun takibini ve tahsilini gerçekleştirmelidir.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin sınırları içerisinde bulunan gayrimenkuller en yüksek değere sahip ve gelir anlamında getiri sağlayabilecek olan gayrimenkullerdir. İstanbul Büyükşehir Belediye'sinin gelir kaynaklarına bakıldığında nüfus ve harcamaları karşılama anlamında yetersiz kalmaktadır. Bu nedenle emlak vergisi başlığı altında açılan değerli konut vergisinin belediye geliri olarak İstanbul Büyükşehir Belediye'sine bırakılması gerekmektedir.

---

⁷⁰ 14/2/2020 tarihli ve 7221 sayılı Kanunun 16 ncı maddesiyle, bu fıkarda yer alan "bina vergi değeri veya Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğünce belirlenen değeri 5.000.000 Türk lirası ve" ibaresi "29 uncu maddeye göre belirlenen bina vergi değeri 5.000.000 Türk lirasının" şeklinde değiştirilmiştir. / <http://www.mevzuat.gov.tr/>

⁷¹Bu miktar 21/12/2021 tarihli ve 31696 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığının (Gelir İdaresi Başkanlığı) Emlak Vergisi Kanunu Genel Tebliği (Seri No:80) ile 1/1/2022 tarihinden itibaren uygulanmak üzere 6.173.000 Türk Lirası olarak tespit edilmiştir. / <http://www.mevzuat.gov.tr/>

⁷²<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=1319&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5#:~:text=Konu%3A,olanlar%20de%C4%9Ferli%20konut%20vergisine%20tabidir.>

3.1.1.4. İstanbul'da Bulunan Havalimanlarından Büyükşehir Belediyesi'ne Pay Aktarılması

İstanbul'da bulunan İstanbul Havalimanı, Sabiha Gökçen Havalimanı ve kısmi olarak çalışan Atatürk Havalimanı olmak üzere üç adet havalimanı bulunmaktadır. Bu havalimanları buldukları konumlar itibariyle İstanbul Büyükşehir Belediyesi sınırları içinde kalmaktadır ve Büyükşehir Belediyesi'nin sunduğu hizmetlerden faydalanmaktadır. Ancak direkt olarak Büyükşehir Belediyesi'ne bu vergilerden pay ayrılmamaktadır. Oysaki kullandıkları hizmetler anlamında Büyükşehir Belediye'sine vergi ödemeleri gerekmektedir. Çok büyük alanlara sahip olan ve çevre kirliliği, yolcu ulaşımı için yol kullanımı ve yolun aşınması gibi faktörlere sebep olan yani belediyenin sunduğu hizmetlerden faydalanan havalimanları şirketleri sadece ve direkt olarak merkezi yönetime vergi ödemektedir. İstanbul Büyükşehir Belediye'sinin giderini arttıran ancak gelir anlamında direkt olarak bir destek sunmayan havalimanlarından Büyükşehir Belediyesi'ne direkt olarak bir pay aktarılmalıdır.

3.1.1.5. İnternet Üzerinden Satış İşlemlerinde Belediye'ye Vergi Payı Ayrılması

Sosyal ağ kullanımının artmasıyla beraber internet üzerinden satış yapan şirketler artmıştır. Covid 19 döneminde girdiğimiz süreç internet üzerinden satışı daha da arttırmış ve pandemi döneminde evden çalışma tamamen günümüzün konusu haline gelmiştir. Buna bağlı olarak da büyük bir oran da artış sağlayan bu sektör merkezi idare tarafından vergilendirmeye tabi tutulmaktadır. Ancak daha öncelerde kurulan her şirket için belediyelere açılış ve harç ücretleri verilirken günümüzde sağladığımız bu gelirden de bunlara bağlı olarak bir azalma meydana gelmiştir. İstanbul Büyükşehir Belediyesi bu süreçlerden gelir anlamında olumsuz yönde etkilenmektedir. Merkezi idare tarafından alınan vergi üzerinden İstanbul Büyükşehir Belediyesi olarak direkt bir vergi payı ayrılması gerekmektedir.

3.1.1.6. Karayolları Geçiş Ücretlerinin İstanbul Büyükşehir Belediyesi'ne Bırakılması

İstanbul en çok ihtiyaç duyulan konu ulaşımın sağlanabilmesidir. İstanbul'un hem çok fazla nüfusa sahip olması hem de çok fazla göç alması karayollarının hızla artmasına sebep olmuştur. Artan karayollarının vergilendirilmesi ve bu verginin tahsili merkezi idare tarafından yapılmaktadır.

İstanbul birçok konuya ev sahipliği yapmaktadır. Karayollarının aşınması, yapılandırılması gibi konularda Büyükşehir Belediyesi devreye girmektedir. Gider ve maliyet arttırıcı bir unsur

olan bu durumlar İstanbul Büyükşehir Belediyesi tarafından karşılanmaktadır. Karşılanan bu maliyetler gider artırıcı bir unsur olduğundan geçiş ücretlerinin de İstanbul Büyükşehir Belediyesi'ne bırakılması gerekmektedir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

SONUÇ

Yapılan çalışmada İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin mevzuatta bulunan gelir kaynakları incelenmiş, elde edilen gelirlerin ne derece verimli kullanıldıkları ve güncel olmayan gelir mevzuatındaki sorunlara değinilmiştir.

1982 Anayasası'nın 127. Maddesi'ne göre sorumlulukların gelirler ile orantılı olması benimsenmiştir fakat uyarılama hala söz konusu değildir. Yerel yönetimlerin hizmet bölüşümü tamamlanmıştır ancak gelir bölüşümü tamamlanamamıştır. Merkeze bağımlı olan İstanbul Büyükşehir Belediyesi merkezden sağladığı transferlerde süregelen bir net miktar olmadığı gibi bu belirsizlik planlayamama durumunu da beraberinde getirmektedir. Çok fazla göç alan İstanbul, aynı zamanda kentleşmeye ve hızla artan bir nüfus problemine sahiptir. Bunlara bağlı olarak da işsizlik, kişisel ihtiyaçların karşılanamaması gibi durumlar söz konusu olmuştur. Gelir orantılı olmadığı için sorumluluklar dış borçlanmayla giderilmeye çalışılmakta bu da arkasından mali sorunları ve gelecek nesillere aktarılan bir borcu beraberinde getirmektedir. Sağlanan gelir ilçe bazında eşittir ancak bu eşitlik kişilerin sağladığı gelirler üzerinden alınmadığından asgari ücretle çalışan bir kişi de daha yüksek maaşla çalışan bir kişi de aynı vergi oranında vergi ödemektedir. Gelir bazlı, ilçe bazlı olarak değerlendirme yapılmalı vergi sistemi bunlar üzerinden tekrar yenilenmelidir. Mevcut ekonomi ve hanelerin gelirlerine bakıldığında adaletli bir vergilendirme sistemi söz konusu değildir. Kişi bazında değişen ihtiyaçlar, ilçeler bazında da değişiklik göstermektedir. Bunlara bağlı olarak kişi ve ilçe bazında gelirler de farklılık göstermektedir. Adaletli olabilmesi adına gerekli düzenlemeler yapılmalı ve vergilendirmenin gelir bazında alınması gerekmektedir. Aksi durumda karşılanamayan vergiler ve karşılanamayan hizmetler aynı şekilde sorun halinde devam edecektir.

Yapılan analiz ve inceleme de görülmüştür ki İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin sorumlulukları kentleşmenin hızlı artışı, artan nüfus, aldığı göç ve dijitalleşmenin, sosyal ağların etkin bir şekilde kullanılması sosyal yaşantımızı etkilediği gibi harcamalarımıza da

ciddi oranda etki etmektedir. Artan bu ihtiyaçların karşılanmasında İstanbul Büyükşehir Belediye'sine çok ciddi bir görev düşmektedir. Ancak artan ihtiyaçlar nezdinde gelirler bunlara bağlı olarak artmamaktadır. Bir gelir artışı söz konusudur ancak yıllardan beri süre gelen kaynak yetersizliği her yıl kaçınılmaz bir sorun olmaya devam etmektedir. Covid 19 Pandemisinde de olduğu gibi her anlamda yetersiz kalmamız İstanbul Büyükşehir Belediyesi özelinde de açıkça görülmüştür. Oluşabilecek olağanüstü durumlara karşı aldığımız önlemler gelir bazında yeterli değildir.

Uygulama da grldğu gibi gelir artırımının sağlanamaması, uygun kaynak yaratılmaması yapılan çalışmada görülmüş ve bunun zmne yönelik bir analiz yapılmış, bu analiz ışığında zm nerileri sunulmuştur. Alınan vergilerin artırımının doğru ve uygun olarak yapılabilmesi için ise 26.05.1981 yılında 2464 Sayılı Belediye Gelir Kanun'un yürürlüğe giren gelir kanunu üzerinden 40 yılı aşkın bir süre geçmiş ve bu süre geçmesine rağmen henüz bir değişiklik söz konusu olmamış ara ara güncelleme amacıyla maddeler eklenmiştir. Bu eklemeler yeterli değildir. Bu nedenle de bir an önce bu sebeplere dayanarak gerekli düzenlemeler yapılmalı ve kanun günümüze uyarlanmalıdır.

Kaynakça

- Arıkboğa, Ü. (2004). Yönetimler Arası Mali İlişkiler, İstanbul:Yaylacık Matbaası.
- Arıkboğa, Ü. (2019) Türkiye’de Yönetimler arası Mali İlişkiler, 2.Baskı. Ankara: Orion Kitabevi.
- Bumbakare P.Célestiri, Itdweb, (2009), “Local Taxes As Impediment For Some, Formalization: What is Being Done’’, International Tax Dialogue, Commissioner for Domestic Taxes Rwanda Revenue Authority, Kigali-Rwanda, <http://www.itdweb.org/Pages/Home.aspx>
- Dye, Richard F.; Sundberg, Jeffrey O. (1998); “A Model of Tax Increment Financing Adoption Incentives”, Growth&Chance, Vol. 29.
- Duru, A.A., Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, (2020); Belediyelerin İlan ve Reklam Vergisi Uygulamaları Üzerine Bir Değerlendirme. S.832
- DİE Belediyeler ve İl Özel İdareleri Kesin Hesapları, Ankara, 2001.
- (1993); Karşılaştırmalı Yerel Yönetim Yapıları, T:C: Başbakanlık Toplu Konut İdaresi ve IULA EMME Yayını, Yerel Yönetimin Geliştirilmesi Programı Raporlar Dizisi : 4, İstanbul.
- Erdem, İ. (2011). Yerel Siyaset ve Belediyecilik, 2. Baskı, İstanbul: İlke Yayıncılık.
- Ergül, N., Uçar, H., Özdemir, İ., Gülen, M. ve Murat, M. (2011). Belediye Hizmetlerinin Yürütülmesinde İhtiyaç Duyulan Kanunlar, 2. Baskı, Ankara: Yesd Yayınevi.
- Karakılçık, Y. ve Küçük, Ü., Sosyal Bilimler Dergisi – Devlet Denetleme Kurulu ve Yerel Yönetimlere İlişkin Denetim Yetkileri: Yasal Düzenlemeler Üzerinden Bir Değerlendirme.
- Kaya, K. (2019) Yerel Yönetimlerde Kapasite Geliştirme, İstanbul: Aktif Yayınevi.
- KAYA (1992) (Kamu Yönetimi Araştırması). Yerel Yönetimler Araştırma Grubu Raporu, Ankara: TODAİE Yayın.
- Keleş, R. (2006) Yerinden Yönetim ve Siyaset, İstanbul: Cem Yayınevi

Keshab, R. Bhattara (2000); Fiscal Desantralization in Developing Countries, The Journal of Development Studies, London.

Nadaroğlu, H. (1998). Mahalli İdareler, 6. Baskı, İstanbul: Beta Yayınlar.

Öztürk, A.İ. (2019). Başlangıçtan Bugüne İstanbul'un Belediyeleri, 1. Baskı, İstanbul: İdeal Kültür Yayıncılık.

Peker, D. ve Köseoğlu, İ. (2021). Koronavirüs (Covid- 19) Salgınında Krizle Mücadelede Yerel Yönetimlerin Rolü: Beş Büyükşehir Belediyesinde Bir Analiz.

<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1593746>

R. K. KORLU ve Ö. ÇETİNKAYA, Türkiye'deki Belediyelerin Mali Özerkliğinin Öz Gelirler Bağlamında Analizi ve Değerlendirilmesi, Siyaset, Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi,2015, Yıl: 3, Cilt: 3, Sayı: 4

Seyidoğlu, H. (2002), Ekonomik Terimler Ansiklopedik Sözlük, 3. Basım, İstanbul: Güzem Can Yayınları, S.70 (<http://docplayer.biz.tr/191009-Bir-finansman-kaynagi-olarak-belediyelerde-borclanma.html>)

Sharp, Elaine B. (1991); "Theories of the Local Welfare Role", American Journal of Political Science, Vol. 35 Issue 4.

Sinanoğlu, A. ve Faozı, Firoz. (2019); Uluslararası Bilim, Teknoloji ve Sosyal Bilimlerde Güncel Gelişmeler Sempozyumu, 3. Cilt,

Tortop, N. (2014) Mahalli İdareler, 2. Baskı. Ankara: Nobel Yayınevi.

Türkoğlu, İ. (2012-2013); Yerel Yönetimlerin Mali Özerkliği, Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi.

Uzun, Abdullah, (2008), Türkiye'de Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Belediyelere

Yılmaz, Hakan ve Baki Kerimoğlu. M. Ferhat Emil. (2012) Yerel Yönetimler Maliyesi,

Yılmaz, N., Eldem, H. ve Çetin, Ö. Z. (2016). Büyükşehir Belediyeleri Mali Sisteminin Gelişimi Ve 6360 Sayılı Yasanın Gelişime Etkileri: TR32 İlleri Örneği.

Ankara: Mali Hizmetler Derneği Yayınları.

Tekeli, Recep (2006), Türkiye’de İl Özel İdareleri ve Belediye Gelirleri Kanun Tasarısı ile Önerilen Mali Yardım Sisteminin Teorik Temeli Var Mıdır, Vergi Sorunları Dergisi, Yıl29, Sayı 218.

Çetinkaya, F., Belediyelerde Gelir Analizi: Aksaray Belediyesi Örneği, (2018). Dönem Projesi. S.

Tezler

Aktarılan Payların Yapısal Analizi, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz

Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı, Trabzon

Hayran, N. (2013). Yerel Yönetimlerde Kadın İstihdam Politikaları: İzmit (İzmit Belediyesi Meslek Edindirme Kursları) Örneği Yerel Yönetimlerde Kadın İstihdam Politikaları: İzmit (İzmit Belediyesi Meslek Edindirme Kursları) Örneği, (Yüksek Lisans Tezi),Yalova.

https://acikbilim.yok.gov.tr/bitstream/handle/20.500.12812/106639/yokAcikBilim_10011697.pdf?isAllowed=y&sequence=-1

Sezer, Ö. (2008). Küreselleşme Sürecinde Türkiye’de Yerel Yönetimlerin Yapısal ve İşlevsel Dönüşümü, (Doktora Tezi),Ankara.

<https://www.scribd.com/document/58580119/Kuresellesme-Surecinde-Turkiye-de-Yerel-Yonetimlerin-Yapisal-Ve-Islevsel-Donusumu-Structural-and-Functional-Transformation-of-Local-Governments-in-Tur>

Taşıyan, M. (2016). Belediyeler İçin Finansman Kaynağı Olarak Borçlanma: 2008- 2013 Dönemi Şanlıurfa Belediyesi Üzerine Bir İnceleme, (Yüksek Lisans Tezi), Şanlıurfa.

<http://acikerisim.harran.edu.tr:8080/xmlui/bitstream/handle/11513/1399/451184.pdf?sequence>

≡

Korlu, R. K. ve Çetinkaya, Ö., Türkiye’deki Belediyelerin Mali Özerkliğinin Öz Gelirler Bağlamında Analizi ve Değerlendirilmesi- 331-805-1-SM.pdf

Küçükaycan, D., (2013) Yerel Yönetimlerde Bütçe Saydamlığı: Büyükşehir Belediyeleri Ve Büyükşehir İl Özel İdareleri Üzerine Bir Araştırma, (Yüksek Lisans Tezi), Eskişehir.

<http://openaccess.ogu.edu.tr:8080/xmlui/bitstream/handle/11684/736/tez-15082013e.pdf?isAllowed=y&sequence=1>

Okutan, E., (2012) Belediye Şirketlerinde YOLSUZLUK Riski Taşıyan ALANLAR VE Sayıştay Denetimi, (Yüksek Lisans Tezi), Ankara.

<http://www.dt->

[audit.com/dosyalar/Kutuphane/Denetim%20ile%20%C4%B0lgili%20Tezler/BELED%C4%B0YE%20%C5%9E%C4%B0RKETLER%C4%B0NDE%20YOLSUZLUK%20R%C4%B0SK%C4%B0%20TA%C5%9EİYAN%20ALANLAR%20VE%20SAYI%C5%9ETAY%20DENET%C4%B0M%C4%B0.pdf](http://www.dt-audit.com/dosyalar/Kutuphane/Denetim%20ile%20%C4%B0lgili%20Tezler/BELED%C4%B0YE%20%C5%9E%C4%B0RKETLER%C4%B0NDE%20YOLSUZLUK%20R%C4%B0SK%C4%B0%20TA%C5%9EİYAN%20ALANLAR%20VE%20SAYI%C5%9ETAY%20DENET%C4%B0M%C4%B0.pdf)

Özdemir, Z., (2016) Sosyal Belediyecilik Uygulamaları: İstanbul Büyükşehir Belediyesi Örneği, (Yüksek Lisans Tezi), İstanbul.

<http://openaccess.altinbas.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/20.500.12939/1561/428237%20%281%29.pdf?sequenc=>

Kaynakça, Elektronik Yayınlar/İnternet

WEB_1 (2021.08.02), 2016 Yılı Faaliyet Raporu,

<https://www.ibb.istanbul/Uploads/2017/4/2016-Yili-iBB-Faaliyet-Raporu.pdf>

WEB_2 (2021.08.02), Kültür A.Ş., <https://kultur.istanbul/kultur-a-s/>

WEB_3 (2021.08.02), İSYÖN-İstanbul Yönetim Yenileme A.Ş.,

<https://www.nezasigorta.com/referanslar/isyon-as.html>

WEB_4 (2021.08.02), İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2018 Faaliyet Raporu,

<https://www.ibb.istanbul/Uploads/2019/5/IBB-FAALİYET-RAPORU-2018-v4.pdf>

WEB_5 (2021.08.02), İstanbul Büyükşehir Belediyesi, Şehir Hatları,

<https://www.sehirhatlari.istanbul/tr/kurumsal/tarihce-58>

WEB_6 (2021.08.02), Hamidiye Su A.Ş.,

<https://www.sehirhatlari.istanbul/tr/kurumsal/tarihce-58>

WEB_7 (2021.08.02), İSTON-İstanbul Beton Elemanları ve Hazır Beton Fabrikaları San. ve Tic. A.Ş., <https://iston.istanbul/tarihce>

WEB_8 (2021.08.02), İstanbul Konut İmar Plan Sanayi ve Ticaret A.Ş.,

<https://www.kiptas.istanbul/misyon-ve-vizyon>

WEB_9 (2021.08.02), İstanbul Büyükşehir Belediyesi Ticari İşletmeleri,

<https://www.gazetetekirdag.com/ibb-ticari-isletmeleri>

WEB_10 (2021.08.02), Acılar, A. (2012). Küçük Şehir Belediyelerden Web Sitesi ve E-Belediye Kullanımı: Bilecik Belediyesi Örneği.,

https://www.researchgate.net/publication/255725684_Kucuk_Sehir_Belediyelerinde_Web_Sitesi_Ve_E-Belediye_Kullanimi_Bilecik_Belediyesi_Ornegi_Website_and_E-Municipality_Practices_in_Small_City_Municipalities_The_Case_of_Bilecik_Municipality/links/5697edfb08ae34f3cf1f2a8a/download

WEB_11 (2021.08.02), 2012 Yılı Mahalli İdareler Genel Faaliyet Raporu,

https://webdosya.csb.gov.tr/db/yerelyonetimler/icerikler/2012_yili_faaliyet_raporu-20190429162539.pdf

WEB_12 (2021.08.02), İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2020 Faaliyet Raporu,

<https://dmarb11egjrd.merlincdn.net/BBImages/Slider/Image/faaliyet-raporu-2020.pdf>

WEB_13 (2021.08.02), “Belediyelerin Borçlanma Sınırları Nelerdir?” – Ahmet Arslan,

Denetçi, CPA, MBA, <https://www.ihaledanismani.com/belediyelerin-borclanma-sinirlari/>

WEB_14 (2021.08.02), 2020 Yılı Mahalli İdareler Genel Faaliyet Raporu,

https://webdosya.csb.gov.tr/db/yerelyonetimler/icerikler/2020_yili_mahall-idareler_genel_faaliyet_raporu-20210621180102.pdf

WEB_15 (2021.08.02), Mahalli İdareler Maliyesi – Ünite: 6 – Belediyelerin Mali Yapısı

Özeti, <https://aof.sorular.net/ozet/mahalli-idareler-maliyesi-cp8-unite-6-belediyelerin-mali-yapisi>

WEB_16 (2021.08.02), Emlak Vergisi Kanunu,

<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.1319.pdf>

WEB_17 (2021.08.02), 2014 Faaliyet Raporu,

https://www.ibb.istanbul/Uploads/2016/12/ibb_faaliyetraporu2014.pdf

WEB_18 (2021.08.02), 2016 Yılı Faaliyet Raporu,

<https://www.ibb.istanbul/Uploads/2017/4/2016-Yili-IBB-Faaliyet-Raporu.pdf>

WEB_19 (2021.08.02), 2019 Yılı Mahalli İdareler Genel Faaliyet Raporu,

<https://webdosya.csb.gov.tr/db/yerelyonetimler/icerikler/2019-yili-mahall--i-dareler-genel-faal-yet-raporu-18082020-20200818142825.pdf>

WEB_20 (2021.08.02), 2020 Yılı Faaliyet Raporu,

<https://www.ibb.istanbul/Uploads/2021/5/2020-Faaliyet-Raporu-28-05-2021.pdf>

WEB_21 (2021.08.02), Genel Bütçe ile Sağlanan Vergi Gelirlerinden Ayrılan Paylar,

<https://normkararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/ND/2018/10>

WEB_22 (2021.08.02), Büyükşehir Belediyesi Görev ve Sorumlulukları,

<https://www.haberturk.com/buyuksehir-belediyesinin-gorevleri-nelerdir-turkiye-de-hangi-iller-buyuksehir-hts-2420995>

WEB_23 (2021.09.05), İstanbul Büyükşehir Belediyesi – 2017 Yılı, Ocak – Aralık Dönemi Bütçe Uygulama Sonuçları, <https://www.ibb.istanbul/Uploads/2018/6/2017-Yili-4--ceyrek-Butce-Uygulama-Sonuclari.pdf>

WEB_24 (2021.09.05), İstanbul Belediyeler Bilgi İşlem ve Ticaret A.Ş.,

<https://www.belbim.istanbul/hakkimizda>

WEB_25 (2021.09.05), İstanbul Büyükşehir Belediyesi – 2013 Faaliyet Raporu,

<https://www.ibb.istanbul/Uploads/2016/12/2013.pdf>

WEB_26 (2021.09.05), Boğaziçi Peyzaj İnşaat Müşavirlik Teknik Hizmetler San. Tic. A.Ş.,

[Hakkımızda | Bimtaş \(bimtas.istanbul\)](https://www.bimtas.istanbul/hakkimizda)

WEB_27 (2021.09.08), Boğaz İçi Yönetim A.Ş.,

<https://www.bogaziciyonetim.istanbul/hakkimizda/>

WEB_28 (2021.09.08), İSTTELEKOM-İstanbul Elektronik Haberleşme ve Alt Yapı Hiz. San. ve Tic. A.Ş., <https://isttelkom.istanbul/kurumsal/kurumsal-yonetim/>

WEB_29 (2021.09.08), Güven Su A.Ş., [Hakkımızda - Güven Su \(guvensu.istanbul\)](https://www.guven-su.istanbul/hakkimizda)

WEB_30 (2021.09.08), Hamidiye Kaynak Suları A.Ş., [Hakkımızda @ Hamidiye](https://www.hamidiye-kaynak-sulari.istanbul/hakkimizda)

- WEB_31 (2021.09.08), İstanbul Gaz ve Doğalgaz Dağıtım A.Ş., [İGDAŞ - Vikipedi \(wikipedia.org\)](#)
- WEB_32 (2021.09.08), Büyükşehir Belediyeleri, Toki ve TMSF İşletmelerinin 2011 Yılı Verileri, <http://docplayer.biz.tr/28105802-Buyuksehir-belediyeleri-toki-ve-tmsf-isletmelerinin-2011-yili-verileri.html>
- WEB_33 (2021.09.08), İstanbul Bilişim ve Akıllı Kent Teknolojileri A.Ş., [Hakkımızda - İsbak \(isbak.istanbul\)](#)
- WEB_34 (2021.09.08), İstanbul Otopark İşletmeleri Ticaret A.Ş., <https://ispark.istanbul/ispark-hakkinda/>
- WEB_35 (2021.09.08), İstanbul Çevre Yönetimi Sanayi ve Ticaret A.Ş., [İSTAC - Vikipedi \(wikipedia.org\)](#)
- WEB_36 (2021.09.08), İstanbul Halk Ekmek A.Ş., [İstanbul Halk Ekmek A.Ş. \(ihe.istanbul\)](#)
- WEB_37 (2021.09.08), İstanbul İmar A.Ş., [Hakkımızda | İstanbul İmar A.Ş. \(imar.istanbul\)](#)
- WEB_38 (2021.09.08), İstanbul Şehir Hatları A.Ş., [Şehir Hatları ® Tarihçesi \(sehirhatlari.istanbul\)](#)
- WEB_39 (2021.09.10), İstanbul Ulaşım A.Ş., [İETT'nin Tarihi - İstanbul'da Ulaşım Tarihi \(istanbululasimtarihi.com\)](#)
- WEB_40 (2021.09.10), İstanbul Güvenlik A.Ş., [Hakkımızda | İstgüven | İstanbul Güvenlik Anonim Şirketi \(istguven.istanbul\)](#)
- WEB_41 (2021.09.10), İstanbul Beton Elemanları ve Hazır Beton Fab. San. ve Tic. A.Ş., [İSTON İstanbul Beton Elemanları ve Hazır Beton Fabrikaları A.Ş. \(iston.istanbul\)](#)
- WEB_42 (2021.09.10), İstanbul Yönetim Yenileme A.Ş., [Hakkımızda - İsyön | İstanbul Yönetim Yenileme A.Ş. \(isyon.istanbul\)](#)
- [Hakkımızda \(kiptas.istanbul\)](#)
- WEB_43 (2021.09.10), İstanbul Elektrik Tramvay ve Tünel İşletmeleri, <https://tr.unionpedia.org/i/%C4%B0ETT>
- WEB_44 (2021.09.10), Kültür A.Ş., [KÜLTÜR A.Ş. - KÜLTÜR.İSTANBUL \(kultur.istanbul\)](#)
- WEB_45 (2021.09.10), Medya A.Ş., [Medya AŞ | Kurumsal](#)

WEB_46 (2021.09.10), Metro İstanbul A.Ş., [Hakkımızda \(metro.istanbul\)](http://metro.istanbul)

WEB_47 (2021.09.10), İstanbul Uygulamalı Gaz ve Enerji Teknolojileri Araş. Müh. A.Ş.,
<https://ugetam.istanbul/bilisim-teknolojileri/erp-hizmetleri/>

<https://acikerisim.deu.edu.tr/xmlui/>

WEB_48 (2021.09.10), Sağlık Belgesi Harcı,

<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=2464&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>

